

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.

MİKRO FİNANSMAN

EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MÜDÜRLÜĞÜ

KASIM 2007

ANKARA

TÜRKİYE KALKINMA BANKASI A.Ş.

MİKRO FİNANSMAN

Hazırlayan

Seher OZAN DÜNDAR

(Kd. Uzman)

GA-07-05-28

EKONOMİK VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MÜDÜRLÜĞÜ

KASIM 2007

ANKARA

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
1. GİRİŞ	1
2. TANIMLAR	2
3. MİKRO FİNANSMAN KURULUŞ MODELLERİ	3
4. DÜNYADA MİKRO FİNANSMAN UYGULAMALARI	7
4.1. Peru Mikro Finansman Uygulaması	8
4.2. Endonezya Mikro Finansman Uygulaması	10
4.3. Haiti Mikro Finans Uygulaması.....	11
4.4. Bolivya Mikro Finansman Uygulaması	12
4.5. Bangladeş Uygulaması.....	16
4.6. Kırgızistan Uygulaması.....	19
4.7. Japonya Uygulaması	22
4.8. Malezya Uygulaması.....	22
5. TÜRKİYE’DE MİKRO FİNANSMAN UYGULAMASI	24
5.1. Tarihçe	24
5.2. Mikro Finansman Hukuki Alt Yapısı.....	25
6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	28
Kaynaklar:	32
EK-1	33
MİKRO FİNANSMAN KURULUŞLARI HAKKINDA KANUN TASARISI	33

1. GİRİŞ

2000 yılından itibaren Dünya ülkelerinde, çok düşük kişi başına milli gelir ile yaşamaya çalışılan ortamlarda, yoksulluğun yarattığı sorunlara çözüm bulabilmek için bir takım çalışmalar yapılmaktadır. Bu çerçevede Birleşmiş Milletler Örgütü'nün 2015 yılına kadar 191 üye ülkesinin gerçekleştirmeyi taahhüt ettiği Milenyum Kalkınma Hedefleri (Millennium Development Goals MDG) olarak ifade edilen; **aşırı yoksulluğu ve açlığı ortadan kaldırmak, ilk öğrenim imkanını tüm dünya ülke çocuklarına sağlamak, cinsler arasındaki eşitliği desteklemek ve kadınları güçlendirmek, çocuk ölümlerini azaltmak, anne sağlığını iyileştirmek, HIV/AIDS, sıtma ve diğer hastalıklarla mücadele etmek, ekolojik sürdürülebilirliği temin etmek, kalkınma için global bir ortaklık geliştirmek** gibi hedeflerin içinde yer aldığı aşırı yoksulluğu ortadan kaldırabilmek, kadınları güçlendirebilmek gibi amaçlarla, geleneksel bankacılık sisteminde finansman imkânlarından yararlanamayan, gelir seviyesi çok düşük kişi ve kurumların finansmanı ve desteklenmesi amacıyla kurulan mikro finansman kuruluşları önem kazanmıştır. Şubat 1997 tarihinde yapılan mikro kredi zirvesinde 2005 yılına kadar dünyanın en yoksul 100 milyon ailesine ve özellikle bu ailelerdeki kadınlara kendi işlerini kurmaları ve işe yönelik diğer faaliyetleri gerçekleştirebilmeleri için kredi sağlayacak global bir hareket başlatılmıştır. 2005 yılı Birleşmiş Milletler Örgütü'nce "mikro kredi" yılı olarak ilan edilmiştir.

Bu konuda Bankamız Araştırma Müdürlüğü tarafından Nisan 2005 tarihinde yapılmış olan "Mikro Finansman"¹ çalışmasından yararlanılarak o tarihten günümüze Dünya'da ve Türkiye'de mikro finansman uygulamalarındaki gelişmeler araştırılarak, kalkınma ile ilişkilendirilmesi, çeşitli ülke uygulamaları da örnek verilerek, ortaya konulmaya çalışılacaktır.

---

¹ Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Araştırma Müdürlüğü, Genel Araştırmalar, Mikro Finansman, Leyla DOLUN, Nisan 2005, Ankara

2. TANIMLAR

Mikro Finansman: Yoksul ve düşük gelir düzeyindeki kişi, aile ve mikro işletmelere (1-9 kişiden az çalışanı olan) sağlanan finansman hizmetleridir. İş yapma fikri olup, gelir getirici bir faaliyette bulunmak üzere, küçük bir başlangıç sermayesine ihtiyacı olan yoksullara imkân verilmesi projesidir. Sadece güvene dayanan, teminatsız ve kefilsiz küçük sermaye şeklindeki **mikro kredi**, yoksulların kendi kendilerine yoksulluktan kurtulmaları için etkili bir strateji olarak kabul görmektedir. Bunun dışında geleneksel kredi, mevduat, sigorta ve geçerli mali sistem dışında kalanlara veya bu kuruluşlara ulaşamayanlara yapılan tasarruf, sigorta ve para transferi gibi hizmetler de mikro finansman hizmetleri arasında sayılmaktadır.

Mikro Kredi: Bir mikro finansman kuruluşunca bir mikro girişimciye, işini geliştirmesi amacıyla verilmiş olan kredidir. Mikro kredi genellikle işletme sermayesi ihtiyacının karşılanması, hammadde ve malzeme alımı, imalat için gerekli sabit teçhizatın alımı gibi amaçlarla verilmektedir. Sıklıkla şu örnek verilmektedir; Mikro kredi sistemi vasıtasıyla kişiye yemesi için bir balık verilmez. Ona nasıl balık tutulacağı da öğretilmez. Ancak bunların ötesinde, yoksulun balık tutmak için bir ağ veya kayık kiralaması veya alması sağlanır. İnsanların yaradılışında bir kabiliyetlerinin olduğunu kabul eden küçük kredi sistemi, insanlardaki atıl kapasitenin açığa çıkarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ortaya çıkarılan bu atıl kapasite ile içinde buldukları yoksullukları bir nebze olsun aşılabilmektedir.

Mikro Finansman Kuruluşları: Eskiden mali sistemden kopuk olan mikro finans girişimleri, çoğu ülkede siyasal destek sağlamak ve kalkınma politikalarını uygulamaya dönük mali sistemin bir alt kesimini oluşturan ticari açıdan da kârlı kurumlar haline getirilmişlerdir. Mikro finans hizmetleri sadece bunlarla sınırlı olmayıp, aralarında sivil toplum örgütleri, ticari bankalar, mikro finans konusunda uzmanlaşmış bankalar ve kredi birliklerinin de yer aldığı çeşitli kuruluşlar tarafından da sağlanmaktadır. Farklı çalışma ilkeleri ve yapıları olmakla birlikte, yoksulluğu ortadan kaldırmak için küçük tutardaki finansman olanaklarını yoksul kesime aktaran kuruluşlardır.

3. MİKRO FİNANSMAN KURULUŞ MODELLERİ

“Global Development Research Center, Virtual Library on Micro Credit” koordinatörlerinden Hari Srinivas tarafından yapılmış olan sınıflandırmaya göre 14 adet mikro finansman kuruluş modelinden söz edilmektedir.

1. Birlik Modeli: Bu mikro finansman kuruluşu modelinde, hedef topluluk kendi içinde bir birlik oluşturarak mikro finansman hizmetleri vermektedir. Topluluklar gençlik grubu, kadın toplulukları olduğu gibi, bir siyasi, dini veya kültürel görüş etrafında toplanan kişiler olabilirler ve mikro işletmeler ve diğer çalışma konularında destek verebilirler.

2. Garanti Sağlayan Kuruluş Modeli: Geleneksel bankacılıkta bir başka banka garantisi, ticari bankadan kredi sağlanması için gerekmektedir. Mikro finansman sisteminde bu garanti bir başka ticari banka yerine, dışarıdan bir hükümet kuruluşu veya bir hibe veren kuruluş veya benzer kuruluşlarca düzenlenebileceği gibi, içerden üyelerin tasarrufları teminat gösterilerek düzenlenebilir. Sağlanan garanti çerçevesinde kredi doğrudan bir kişiye verilebilir veya oluşturulmuş bir grup yararlanabilir.

3. Topluluk Bankası Modeli: Topluluk bankası modelinde tüm topluluğa bir ünite olarak muamele edilir ve yarı resmi veya resmi kuruluşlar oluşturularak, mikro kredi dağıtılır. Bu kuruluşlar genellikle, sivil toplum örgütleri veya diğer organizasyonların yardımları ile oluşturulur ve öncelikle topluluk üyelerini, topluluk bankasının çeşitli finansman faaliyetleri hakkında eğitir. Bu kuruluşların yapılarında, gelir yaratıcı projeler veya tasarruf imkânları olabilir.

4. Kooperatif Modeli: Kooperatif; ortak ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçları ve taleplerini karşılamak amacıyla isteğe bağlı olarak bir araya gelen kişilerce oluşturulmuş, ortaklaşa sahip olunan ve demokratik olarak kontrol edilen işletmelerdir. Bazı kooperatifler, üye finansmanı ve tasarruf faaliyetleri gibi konuları da kuruluş amaçları içinde almaktadır.

5. Kredi Birlikleri Modeli: Kredi birlikleri, üyelerce idare edilen ve kendi üyelerine yardımcı olmak üzere oluşturulmuş finansman kuruluşlarıdır. Belirli bir grup veya organizasyonun tasarruflarını birlikte çalıştırmayı kabul eden ve birbirlerine makul faiz oranlarıyla kredi vermek amacıyla bir araya gelen üyelerce organize edilirler.

Aynı kuruluşta çalışan, aynı dine bağlı olan, aynı işçi kuruluşuna üye olan, aynı sosyal gruba dahil olan, aynı toplumda çalışan veya yaşayan kişiler arasında oluşturulan demokratik, kâr amacı gütmeyen, finansman sağlamak amaçlı kooperatiflerdir.

6. Grameen Tipi Kuruluş Modeli : Grameen modeli Bangladeş'te Prof. Muhammed Yunus tarafından başlatılan yoksul kesime yönelik kuruluş olan Grameen Bankası modelinden ortaya çıkmış olup, on beş -yirmi köy civarında bir bölgeyi kapsayacak şekilde, bir bölge yöneticisi ve birkaç banka çalışanından bir banka ünitesi oluşturulmakta ve buradan yönetici ve çalışanlar köyleri ziyaret etmekte, yerel ortam incelenip ve olası müşteriler saptanmakta ve bu müşterilerden beş kişilik gruplar oluşturulmakta, ancak ilk aşamada sadece ikisi kredi verilmek üzere seçilmektedir. Bir ay boyunca grup üyelerinin banka kurallarına uygun olup olmadıkları gözlenmekte ve grup üyelerinden kredi almış olan ikisi, anapara ve faizi elli haftalık süre içinde ödediği takdirde geri kalan grup üyeleri kredi almaya hak kazanmaktalar. Bu kısıtlamalar nedeniyle, kişilerin ödemelerinin muntazam olması için diğerlerinin baskısı olmaktadır. Bu durumda grubun ortak sorumluluğu, bir yerde kredinin teminatı görevini yerine getirmektedir.

7. Grup Modeli: Bu model Grameen, topluluk bankacılığı, köy bankacılığı, grup baskısı modeli gibi modellere benzemektedir. Bu modelde ana felsefe, bireysel olarak hareket edildiğinde karşılaşılan güçlükleri ve zayıflıkları bertaraf etmek için grup olarak hareket ederek, ortak bir sorumluluk ve teminat altına girmektir. Fonlar bireylere değil gruplara aktarılmaktadır.

Bireylerin bir araya gelmeleri farklı amaçlara hizmet edebilir; eğitim, ortak pazarlık gücü, baskı grubu oluşumu, vb.

8. Bireysel Model: Bu modelde mikro krediler doğrudan borçluya verilmektedir. Burada bir grup oluşumu veya geri ödenmenin garanti edilmesi için grup baskısı gerekmemektedir. Bireysel model, birçok durumda "kredi artı" programının bir parçasıdır ve bu programlarda eğitim, beceri gelişimi gibi diğer sosyo-ekonomik hizmetlerde sağlanmaktadır.

9. Aracı Kuruluş Modeli: Aracı kuruluş modelinde, borçlu ve alacaklı arasında bir aracı kuruluş bulunmaktadır. Burada aracı kuruluş özellikle borçluların kredi bilincine kavuşmasında ve eğitiminde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin tasarruf programları başlatarak, borç alacakların kredi verilmeye uygun seviyeye gelmelerini sağlamaktadırlar.

Aracılar tarafından geliştirilen bağlantılar; fon sağlama, program bağlantıları, eğitim ve öğretim ve araştırma gibi konuları kapsayabilir. Bu faaliyetler uluslararası seviyeden, ulusal seviyeye, bölgesel seviyeden yerel ve bireysel seviyeye kadar her çeşit seviyede yer alabilir. Aracılar bireysel olabildiği gibi, sivil toplum örgütleri, mikro-kredi programları ve ticari bankalar (devletçe finanse edilen programlarda) olabilir. Borç verenler hükümet kuruluşları, ticari bankalar, uluslararası kuruluşlar olabilir.

10. Sivil Toplum Örgütü Modeli: Sivil toplum örgütleri (STÖ) mikro kredi alanında anahtar konumunda olup, mikro kredi programlarının başlatılmasında ve katılımında aktif rol oynamaktadırlar. Gerek toplum içinde, gerek ulusal ve uluslararası hibe veren kuruluşlar içinde, mikro kredinin öneminin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. STÖ'ler mikro kredi organizasyonları için kaynak ve araç geliştirerek gelişmelerine katkıda bulunmakta ve başarılı uygulamalar yapmaktadırlar. Aynı zamanda mikro kredi uygulamaları ve ilkeleri hakkında bilgi temini için yayınları ile çalışma grup toplantıları, seminer ve eğitim programları ile de katkıda bulunmaktadırlar.

11. Grup Baskısı Modeli: Grup baskısı borçlularla, proje katılımcıları arasında ahlaki ve diğer bağlantılar yoluyla mikro kredi programlarında geri ödemeyi ve katılımı temin etmeye çalışır. Baskı grupları: borçlu grubun diğer üyeleri olduğu gibi(burada ilk borçlu krediyi geri ödemediği sürece diğerleri kredi alamamakta, dolayısıyla ilk borçlunun geri ödemesi için baskı olmaktadır.); topluluk liderleri (genellikle dışarıdan bir sivil topluluk örgütüne seçilen ve eğitilen); sivil toplum örgütünün kendisi ve bölge sorumluları; veya bankalar olabilir. Uygulanan “baskı” geri ödemeyen borçluya sık ziyaretler olabileceği gibi, topluluk toplantılarında isimleri açıklanarak borcunu ifa etmesi istenebilir.

12. Rosca (rotating savings and credit associations) Döner Tasarruf ve Kredi Birlikleri Modeli: Döner tasarruf ve kredi birlikleri, ortak bir fona düzenli katkıda bulunmak üzere bir araya gelen bireylerin, her bir bireye bir seferde toplu para aktardığı bir grup esasına dayanır. Örneğin 12 kişilik bir grup 12 ay boyunca her ay kişi başına 100 USD toplayabilirler. Her ay toplanan 1.200 USD topluluğun bir üyesine verilir. Böylece, bu üye diğer üyelere bu düzenli aylık katkılardan borç para verebilir. Sırası gelip toplu parayı aldıktan (gruptan borç aldıktan) sonra tutarı düzenli olarak, sonraki aylık katılımlarıyla geri öder. Toplu parayı kimin alacağına karar vermek oy birliği ile çekilişle veya üzerinde anlaşılan herhangi bir yolla olabilir.

13. Küçük İşyeri Modeli: “Kayıt dışı sektör” hakkındaki daha önceleri var olan görüş bu sektörde bulunanların sadece hayatını devam ettirmek için, düşük verimlilikle çalışan ve çok düşük katma değer yaratan birimlerden oluştuğu şeklinde idi. Ancak bu görüş değişti ve istihdam yaratmak, gelir artırmak ve ihtiyaç duyulan hizmetleri sağlamak için; küçük ve orta ölçekli işletmelere daha fazla önem verilmeye başlandı .

Bu tip işletmeler için uygulanan politikalar, genellikle eğitim, teknik tavsiyeler, yönetim ilkeleri ve benzeri destekleme sistemleri gibi doğrudan müdahaleler ile piyasa koşullarına hazırlanmak veya satış imkânları gibi dolaylı müdahalelerin yanı sıra mikro krediler küçük ve orta ölçekli işletmelere ya doğrudan veya diğer hizmetlerle birlikte daha geniş işletme geliştirme programının bir parçası olarak sağlanmaktadır.

14. Köy Bankacılığı Modeli: Köy bankaları topluluk temeline dayalı kredi ve tasarruf birlikleridir. Genellikle, kendi imkânlarıyla çalışan ve yaşantılarını geliştirmeye çalışan düşük gelirli 25–50 kişi tarafından oluşturulurlar. Köy Bankasının ilk kuruluş sermayesi dış kaynaktan gelebilir ancak üyelerin kendileri bankayı idare ederler: üyelerini kendileri seçerler, çalışanlarını kendileri belirlerler, kendi kuruluş tüzüklerini kendileri hazırlarlar, bireylere kredi dağıtırlar, ödemeleri tahsil ederler, tasarrufları toplarlar. Kredileri teminat altındadır ancak mal veya gayrimenkul kefaleti ile değil manevi kefaletle; grubun, her bireyi bireysel kredinin arkasındaki teminattır.

4. DÜNYADA MİKRO FİNANSMAN UYGULAMALARI

Mikro kredi fikri ilk olarak 1973 yılında Prof. Dr. Muhammed Yusuf tarafından Bangladeş'te uygulanmaya başlanmıştır. 1979 yılına kadar Bangladeş Merkez Bankası ve diğer ticari bankaların sponsorluğunda proje geliştirilmiş ve 1983'te Grameen Bank adı altında yoksullara kredi veren mikro kredi bankası kurulmuştur. Mikro Kredi son on yılda Güneydoğu Asya'da özellikle Tayland'da tarım kooperatiflerine, Latin Amerika'da özellikle Bolivya'da çok yoksul girişimlere, Afrika'da Gine ve Senegal'de fakir çiftçilere ve zanaatkârlara verilmiştir. Mikro kredi, başta ABD ve Avrupa'nın çeşitli ülkeleri dahil olmak üzere 111 ülkede başarıyla uygulanmaktadır. 2003 yılı sonu itibariyle dünyada 58 milyon aile bu imkânlardan yararlanmaktadır. Bu sistemdeki kredilerin geri dönüş oranlarının en kötüsü %98 oranında iken büyük çoğunluğunun %100 oranında olduğu görülmektedir. Bir başka dikkat çekici ve önemli bir nokta ise bugüne kadar mikro krediden yararlananların %48'i fakirlik sınırının üzerine çıkmıştır. Birleşmiş Milletler tarafından 2005 yılı "Dünya Mikro Kredi Yılı" olarak ilan edilmiştir ve 2015 yılına kadar yoksulluğun, mikro kredi vasıtasıyla %50 oranında azaltılması hedeflenmektedir.

Dünyada, mikro finans sektörü ağırlıklı olarak kentlerde, kent çevrelerindeki yarı-kentsel alanlarda ve yoğun kırsal yerleşmelerdeki ticaret ve imalata yönelmiştir. Öte yandan, mikro finans hizmetleri tarım sektörü ve kırsal alanlardaki işler ve hanehalkı açısından da önem taşımaktadır.

Mikro finans kurumları geleneksel bankacılık ilkelerini benimsememişlerdir. Bunların başarılı olanları yeni ve verimli işletme modelleri ve yenilikçi kredi sağlama yöntemleri geliştirmişlerdir. Kredi sağlama yöntemleri, talebe cevap veren ürünlerin geliştirilmesi, ürünün pazarlanması, sunum kanallarının oluşturulması, kurumun karşılaşılabileceği risklerin azaltılması ve kredilerin geri ödenmesinin zorlanması için yapılan tüm faaliyetleri içermektedir. Başarılı mikro finans kuruluşlarının bazı özellikleri şöyle sıralanabilir:

- Düşük gelirli borçluların gereksinimlerini dengeleyen ve kurumun riskini en alt düzeye indiren yeni kredi sunum yöntemleri geliştirirler. Kredi değerlendirmesi çoğu kez tüm hanehalkının ya da işyerinin nakit akışı ve müşterinin karakteri esas alınarak yapılır. Varlık temelli teminatlar ikinci plandadır ve değerli takı ya da ev aletleri gibi geleneksel olmayan teminatlar da kabul edilebilmektedir.

- Kredi verilen kişilere yakın konumdadır. Kredinin verilmesi ve taksitlerin toplanması işlemleri genellikle bankada değil, borçlunun kendi yerinde gerçekleştirilir.
- Ürünlerini fiyatlandırırken, makul bir süre içinde kâra geçebilmek için elde edilen gelirin işletmenin tüm maliyetlerini karşılamasına dikkat ederler. Yoksul ve düşük gelirli müşteriler tarafından talep edilen göreceli küçük kredi miktarları, kredi başına düşen masrafın yüksek olmasına neden olabilir ve bu durumda, genel olarak kayıt dışı (informal) sektördeki oranların altında olmakla birlikte, ticari bankalarınkinden çok daha yüksek faiz oranlarının uygulanması gerekebilir.
- Çok sayıda kişiye erişebilmek için son derece etkin bir operasyon yönetirler. Her banka görevlisi, kredi verme yöntemine bağlı olarak, sayıları genelde 200–500 arasında değişen borçluya hizmet verir ve böylelikle işlem masrafları, ödenmemiş kredi portföylerinin yüzdesi olarak en alt düzeyde tutulur.
- Müşteriyi "hedef almak" yerine, çekerler. Belirli ve dar bir grubu hedeflemek yerine, ürünlerini yoksulları, yoksul olmayan korumasızları, düşük gelirli banka hizmeti almayan nüfusu kapsayan geniş bir müşteri grubunu çekecek şekilde geliştirirler.
- Sadece finansman hizmeti sunarlar. Genel bir kural olarak, başarılı Mikro Finans Kuruluşları finansman-dışı hizmet sunmayan kuruluşlardır.

Aşağıda değişik ülke uygulamalarına örnek verilmektedir:

4.1. Peru Mikro Finansman Uygulaması

Düşük–orta gelir grubundan olan Peru’da başarılı bir Mikro Finans Kurumu (MFK) olan MiBanco’dan söz edilebilir;

Accion Comunitaria del Peru (ACP) toplum kalkınmasına yönelik kâr amacı gütmeyen bir sivil toplum örgütü olarak kurulmuştur. ACP faaliyetlerini 1980’li yılların başında başkent Lima’da mikro girişimcilere kredi sağlama konusunda yoğunlaştırmıştır. Kurumsal yapısı sermayeye ulaşmasını ve dolayısı ile hizmetlerini yaygınlaştırmasını kısıtladığı için ACP, 1985 yılından itibaren kâr amacı güden bir finans kurumuna dönüşmeye karar verdi. ACP gibi sivil toplum kuruluşlarına sermaye bağısı sınırlı olmakla birlikte Peru’da çok taraflı bir kalkınma bankası olan Intra-American Development Bank’dan (IDB) mikro finans sektöründeki düzenlemeye tabi finansal kurumlara kredi olarak aktarılmak üzere kaynak

alabiliyorlardı. Düzenleme dışı olduğu için ACP'nun bu kaynaktan yararlanma hakkı yoktu. 1980'li yıllardaki Peru'yu etkileyen ekonomik krizin ardından 1990'lı yılların başında söz konusu yasal düzenleme gerçekleşerek ACP Peru'nun mikro finansman için kurulmuş kâr amaçlı, lisanslı ve düzenlemeye tabi ilk bankası olan MiBanco'ya dönüştü. MiBanco'nun hâlâ geçerli olan kuruluş amacı mali hizmetler sunarak, Peru'nun çoğunluğu oluşturan düşük gelirli nüfusunun ekonomik kalkınmasını teşvik etmektir. MiBanco Lima, Callao, Chincha, Chiclayo, ve Huancayo kentlerinde hizmet vermektedir.

MiBanco'nun sahipleri özel sektör ve kamudan gelen bir dizi yatırımcıdan oluşmaktadır. Hisselerinin çoğunluğu, kurucu Sivil Toplum Kuruluşu (STK) olan ACP'nun elindedir. Diğer yatırımcılar arasında ProFund (sahipleri özel vakıflar, çok-terafli yatırım fonları ve bireysel özel sektör yatırımcıları olan bir MFK sermaye yatırımı fonu) Accion'un Gateway Fonu, Banco de Credito (ticari banka), Banco Wiese (ticari banka), ve Andean Development Corporation bulunmaktadır. Banco de Credito ile Banco Wiese, Peru'daki en büyük iki özel bankadır. MiBanco, düzenlemeye tabi bir kuruluş olarak pek çok farklı kredi sermayesi kaynağına ulaşabilmektedir. İkinci düzey finans kuruluşu olan COFIDE'den ve özel ticari bankalardan önemli boyutlarda finansman sağlamıştır.

MiBanco tasarruf hizmetleri de vermeye başlamış, ayrıca hem kentsel hem de kırsal alanlara sunduğu ürünlerini önemli ölçüde çeşitlendirmiştir. Bu ürünler arasında, işletme sermayesi kredileri, konut kredileri, bireysel krediler, cüzdan hesapları, vadeli hesaplar, havale işlemleri, sabit varlık kredileri ve kambiyo işlemleri bulunmaktadır. MiBanco, hem geleneksel malvarlığına-dayalı kredi uygulamasını hem de geleneksel olmayan teminatları içeren farklı kredilendirme yöntemlerini uygulamaktadır. MiBanco'nun, teknik destek hizmeti aldığı, uluslararası bir teknik hizmet sağlayıcısı olan Accion International ile uzun yıllardan bu yana süren bir ilişkisi vardır. MiBanco aynı zamanda Kadınların Dünya Bankası örgütlenmesi olan Mikrofinans Alanında Yeni Bankacılık Küresel Ağı (Global Network for Banking Innovation in Microfinance) içinde de yer almaktadır.

MiBanco'nun 2002 yılı sonunda hem kredi hem tasarruf hesabı hizmetlerinden yararlanan 99.121 aktif müşterisi bulunmaktadır. Müşterilerinin %50'sinden fazlasını kadınlar oluşturmaktadır. Kredi miktarları 100 \$ - 100,000 \$ arasında değişirken, kredi vadeleri ise üç ayla beş yıl arasında değişmektedir. MiBanco'nun verdiği kredilerin yaklaşık %19'u gruplara, %81'i bireylere verilen kredilerden oluşmaktadır. Bireysel kredilerin %71'inin teminatı yoktur. 2002 yılında geri ödenmemiş krediler ortalama 931 \$ düzeyinde olup, toplam kredi

portföyü yaklaşık olarak 92 milyon \$2dır. Verilen ilk krediler 300 \$-700 \$ düzeyinde olmuştur. 2002 yılında riskli portföy oranı %3,1 olan MiBanco, Peru'nun mali sistemi içindeki en sağlam bankalardan biridir ve oldukça kârlıdır. MiBanco performansını iyileştirmek için teknolojiyi de kullanmaktadır. MiBanco'nun kendi ağı içinde 35 şubesi ve pek çok yerde ATM'leri bulunmaktadır.

4.2. Endonezya Mikro Finansman Uygulaması

Endonezya'da başlangıçta tarımsal kalkınma bankası olarak kurulan Bank Rakyat Indonesia (BRI) aracılığı ile yapılan mikro kredi uygulaması, bir devlet bankasının mikro finans kredi uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Başlangıçta tarımsal kalkınma bankası olarak kurulan BRI günümüzde ticari bir devlet bankasıdır. İlgili alanı ticari olmakla birlikte, genellikle başta tarımsal pazarlar olmak üzere, ağırlıklı olarak kırsal bankacılık hizmetleri üzerinde yoğunlaşmaktadır.

1996 yılında, BRI'nin toplam varlığı 12 milyar \$'ın üzerinde olmuştur. Bankanın ilçe ya da belediye düzeyinde 320 şubesi ve belde düzeyinde, BRI Köy Birimi (ya da unit desas) olarak tanımlanan 3.600 hizmet noktası bulunmaktadır. Kırsal ve kentsel alanlardaki müşterilere mikro finans hizmetleri bağımsız bir kâr amaçlı birim olarak çalışan unit desas (UD) aracılığı ile sunulmaktadır. BRI-UD tam anlamıyla ticari kurallara göre çalışmakta ve BRI'nin toplam varlığının %25'ini ve toplam tasarruf hesaplarının %70'ini oluşturmaktadır.

BRI-UD 1970'li yılların başlarında, ulusal pirinç üretimini teşvik amacıyla oluşturulan bir program (BIMAS) kapsamında çiftçilere kredi sağlamak üzere kurulmuştur. Bu süreçte faiz oranları sübvansiyonlu düzeylerde tutulmuş ve açıklar Endonezya Maliye Bakanlığı tarafından kapatılmıştır. 1980'lere gelindiğinde verilen kredilerin hacmi son derece düşüktü ve geri ödenmeyen borç oranı %50'nin üzerindeydi. BIMAS programına son verilince hükümet BRI-UD'u düşük gelirli müşterilere çeşitli mali hizmetler sunan bir kırsal bankacılık ağına dönüştürmeye karar verdi. 1984 yılında tüm BRI-UD sistemi yeniden yapılandırıldı ve kırsal alana yönelik tek bir kredi ürünü olarak geliştirilen (KUPEDDES) devreye sokuldu. KUPEDDES ne belirli müşteri gruplarını hedef almakta ne de sübvansiyon edilmektedir ve hem işletme sermayesi, hem de yatırım sermayesi olarak kullanılabilir. KUPEDDES kredilerindeki en yüksek borçlanma düzeyi, piyasaya ilk girdiğinde geçerli olan 1000 \$'dan, günümüzde 10,000 \$'ın üzerine çıkmış olduğu gözlenmektedir. BRI uzun yıllar boyunca ucuz ve sübvansiyon edilen kredilerle uğraştıktan sonra, müşterilerinin tasarruf hizmetlerine olan çok büyük talebini fark ederek, bu talebi karşılamaya yönelik uygun hizmetler geliştirmiştir. Bu

ürün başarılı olunca, BRI-UD'un da mali açıdan başarılı olabileceği anlaşılınca, BRI-UD, piyasaya SIMPEDES (kırsal tasarruflar) olarak adlandırılan bir tasarruf ürünü daha çıkartmıştır. Bu ürünün gördüğü ilgi BRI'nin halkla ilişkiler ve pazarlama stratejilerini baştan sona yenilemesi ile de zenginleştirilmiştir. İnsanların evlerde sakladıkları paralarla, nakit olmayan varlıklarını paraya çevirerek açtıkları hesaplarla tasarruf mevduatı tavana vurmuştur. Unit desa'nın kendisi bir ilçe yerleşimindedir ve tek bir odadan 16-18 köye hizmet sunmaktadır. Ortalama olarak 4.500 tasarruf sahibi ve 700 kredi borçlusu bulunmaktadır.

2002 yılı sonunda, BRI-UD'nun toplam varlığı, 1.3 milyar \$'lık bir kredi portföyü ve 2.6 milyar \$'lık bir tasarruf mevduatı dahil, 3.2 milyar \$'dı. 30 günden çok vadedeki riskli portföy oranı %4,3 olup, mal varlığı getirisi %6,58, öz kaynak getirisi ise %111 düzeyindeydi. BRI-UD, BRI'nin toplam kârının aslan payını getirmektedir. BRI ayrıca, BRI-UD sayesinde, Endonezya'nın yaşadığı mali krizi atlatabilen az sayıdaki bankadan biridir ve o kriz döneminde bile işlerini geliştirmeyi başarabilmiştir.

4.3. Haiti Mikro Finans Uygulaması

Bir ticari bankanın mikro finans yan kuruluşu olan Sogesol, Haiti'nin en büyük ticari bankası olan Sogebank, faiz tavanları kaldırılınca ülkenin çalışan nüfusunun %75'ini oluşturan ve yaklaşık 1.6 milyon mikro girişim içeren kayıt dışı (informal) sektör içinde bir müşteri tabanı oluşturmak istemiştir. Sogebank Haiti ticari bankacılık piyasası içinde %25'in üzerinde bir pazar payına sahiptir. Toplam varlığı 300 milyon \$'ı aşan banka, son derece kârlı bir kuruluştur. Bir kredi kartı şirketi, bir tüketici kredisi işletmesi, bir gayri menkul kuruluşu ve ipotek şirketi ile kendi mikro finans kuruluşu dahil, çeşitli yan işletmeleri de bulunmaktadır.

Sogebank, mikro finans alanına girme olasılığını irdelemek üzere Multilateral Investment Fund (Çok taraflı Yatırım Fonu) kanalı ile Intra-American Development Bank'dan finansman sağlamıştır ve 2000 yılında bağımsız bir mikro finans yan kuruluşu olan Sogesol'u kurmuştur. Bu işletmenin sahipleri Sogebank (%35), Accion International'ın Gateway Fund'u (%19.5), mikro finans alanında uzmanlaşmış bir sermaye yatırım fonu olan Profund (%20.5) ve yerel bir kişidir (%25).

Aynı zamanda hissedarlardan biri olan Accion, Sogesol'a teknik yardım hizmeti sağlamaktadır. Accion, ürün geliştirilmesi, personelin kredi değerlendirme ve risk yönetimi konularında eğitilmesi ve mikro finans işlerinin yürütülmesinde yardımcı olacak yönetim sistemlerinin uygulamaya sokulması konularında Sogesol ile birlikte çalışmaktadır. Sogesol

ve Sogebank her ne kadar birbirinden bağımsızsa da, Sogesol kendi operasyonlarını yürütürken bankanın altyapısından, özellikle de teknolojisi ve insan kaynaklarından yararlanmaktadır. Sogesol'un ayrıca bu işletmenin ürün pazarlaması gibi, kendine özgü işlevlerini şubelerde yürüten ve işlerine son derece bağlı bir ekibi bulunmaktadır. Kredileri Sogesol vermektedir, ancak borçlular ödemelerini Sogebank'ın 24 şubesinden birine yapmaktadır. Bağımsız bir enformasyon sistemi Sogesol'e portföyünü yönetmesi için gerekli tüm bilgileri sağlamaktadır. Sogebank, Sogesol'e kredi olarak dağıtılmak üzere kaynak sağlamakta böylelikle Sogesol'ün öz varlığını kaynak yaratmak için kullanmasına olanak vermektedir. Ancak, Sogesol'ün Haiti Merkez Bankası tarafından belirlenen minimum sermaye koşullarına uyması gerekmektedir. Sogebank, Sogesol'e ayrıca insan kaynakları, hukuk, denetim ve pazarlama dahil olmak üzere yönetim hizmetleri de vermektedir. Sogesol'un Sogebank'a yaptığı aylık ödemeler, Sogesol portföyünü finanse etmek için kullanılan sermayenin faizi, yönetim hizmetleri için yapılan ödemeler, şube ve vezne hizmetleri için yapılan ödemeler ve kredi zarar riski rezervini sürdürebilmek için yapılan ödemeleri içermektedir. Sogesol, Sogebank'tan aldığı hizmetlerle işletmesini hızla büyütebilmekte ve sabit giderlerini en aza indirebilmektedir.

Aralık 2002'de Sogesol'ün 5.657 aktif müşterisi ve 1.7 milyon \$'lık bir kredi portföyüne sahipken, geri ödenmeyen kredi bakiyesi 421 \$ olmuştur. Sogesol 2005 yılı için 30.000 müşteriye erişmeyi hedeflemiştir.

4.4. Bolivya Mikro Finansman Uygulaması

Olgunlaşmış bir mikro finans sektörüne sahip olan Bolivya uygulamasından, yeni oluşan pazarların, olgunlaşan mikro finans pazarları yararlı dersler çıkarılabilecektir. Bolivya'daki ticarileşme, yoksul ve düşük gelirli müşterilere erişimin çok önemli boyutlara ulaşmasına olanak vermiş, rekabeti arttırmış ve artan rekabet sonucunda da hem faiz oranları düşmüş hem de müşteriye daha nitelikli hizmetler sunulmaya başlanmıştır. Öte yandan işlerini kötü yürüten tüketici kredisi sunucularının yeni oyuncular olarak bu pazara girmeleri, 1990'lı yılların sonunda bu piyasada istikrarsızlığın doğmasına yol açmıştır. Pazarın oluşma aşamalarında müşteri sayısı çarpıcı bir biçimde artarken, mali hizmetlere erişemeyen nüfusun hâlâ büyük boyutlarda olmasına karşın, pazarın büyümesi son yıllarda önemli ölçüde yavaşlamıştır. Bolivya'da sayıları 600.000 olarak tahmin edilen işletmelerin ancak 1/3'ü mali hizmetlere erişebilmektedir.

Bolivya'daki mikro finans uygulaması başlangıçta başarılı Sivil Toplum Kuruluşları (STK) ile olmuş ve zamanla çoğu kayıtlı kuruluşlar tarafından da mikro finans müşterilerine hizmet verilir olmuştur. Bir sektör değerlendirme kuruluşu olan MicroRate tarafından belirlenen 29 mikro finans işletmesinden oluşan "MicroRate 29" listesindeki en büyük mikro finans kuruluşlarından ikisi Bolivya'dadır. 2001 yılında Banco Sol'un 81 milyon \$'lık bir kredi portföyü ve 61.386 müşterisi, Casa Los Andes'in de 52.6 milyon \$'lık bir kredi portföyü ve 43.530 müşterisi vardı. Banco Sol tümü ile mikro ve küçük işletme finansmanına yoğunlaşmıştır ve ülkenin ticari banka müşterilerinin yaklaşık %25'ine hizmet vermektedir. Bolivya'daki diğer dikkate değer kuruluşlar arasında Prodem, FIE ve ProMujer sayılabilir. Bolivya, BancoSol örneğinde görüldüğü gibi yola STK olarak çıkıp zaman içinde lisanslı ve düzenlemeye tabi bankalar haline gelen mikro finans kurumlarının en gelişmiş örneklerine sahip olmuştur. Bolivya'daki mikro finans kuruluşlarının çoğunluğu FFP modelini benimsemektedir. FFP'ler, tam hizmet veren bankalara kıyasla daha düşük minimum sermaye koşulları olan, daha yalın bir ürün dizisi sunan, pek azında tasarruflarla ilgili hizmet verilen özel finansman fonlarıdır. Bolivya pazarına aynı zamanda tamamen ticari nitelikte mikro finans oyuncularını da girmiştir. Bunların arasında 1996 yılında kurulan gerek tüketici kredileri gerekse daha geleneksel şirket esaslı mikro finans işlemlerine yönelmiş olan Fassil ve mikro finans müşterileri için bağımsız bir birim oluşturan, kendisi ise tüm bankacılık hizmetlerini sunan Banco Economico da bulunmaktadır. Kurumlar sayıca artıp, tür olarak çeşitlendikçe oyuncular arasında da rekabet başlamıştır. Rekabet daha düşük fiyatlar, yeni ürünler ve daha iyi hizmet getirdiğinden, müşterilerin yararına olmuştur. Öte yandan rekabetçi baskılara dayanamayan bazı kuruluşlar da pazarı terk etmek zorunda kalmıştır. 1990'lı yılların sonlarında Bolivya'da rekabetin başladığı sıralarda, ortaya tüketici kredisi sunumu üzerine yoğunlaşan bir grup işletme çıkmıştır. Bunlar, tüketici kredisi olarak mikro kredi verenlerinkine benzer miktarda kredi sunmakta ve ağırlıklı olarak ücretli çalışanları ve kendisine belirli bir yer edinmiş olan mikro finans işletmelerinin en iyi müşterilerini hedef almaktaydı. Bolivya'daki bu tüketici kredisi sunucuları oldukça cesareti idiler. Geri ödeme konusunda katı davranmadılar ve zaten borçlu olan müşterilere borç vermekten çekinmediler. Sonuçta hem tüketiciye kredi verenler hem de o zamana kadar ödeme aksamalarına katı kurallar uygulayarak çok güçlü portföyler yönetmeyi becerebilmiş olan mikro kredi kuruluşları arasında geri alınamayan kredi oranları aşırı derecede yükseldi. Sonuçta, tüketici kredisi sunan şirketlerin kötü performansı, mali hizmet pazarını zayıflattı. Bu deneyim olgunlaşmış pazarlarda kredi bürolarına duyulan gereksinimi ve Bolivya'daki tüketici kredisi sunucuları gibi yeni kurumların mali hizmet sektöründeki istikrarı tehdit eden "gözü kara"

uygulamalara girmelerini engelleyecek düzenlemelerin yapılmasını zorunlu kıldı. Bolivya’da pazardaki bu tür faktörlere rağmen MFK’ların genel olarak geleneksel bankalardan daha başarılı olduğu, MFK’ların portföy niteliğinin geleneksel bankacılık sektöründekinden daha güçlü olduğu ve bunun da mikro finans kuruluşlarını ticari bankalardan daha kârlı yaptığı görülmektedir. Ancak Bolivya’da nüfusun birçok kesimi hala bankacılık hizmetleri dışında kalırken, başlıca kuruluşların portföylerindeki büyümenin önemli ölçüde yavaşlaması ve 1997 yılındaki %54’den 2001 yılında %9’a düşmesi, mali kesim sınırlarını daha da ötelere götürebilmek için yeni hizmet sunum modellerine ve yeni ürünlere gerek olduğuna işaret etmektedir.

Bolivya’daki mikro finansman kuruluşları içerisinde en önemli iki kuruluştan biri olan Banco Sol ile ilgili daha ayrıntılı bilgi aşağıda verilmiştir.

Banco Sol en düşük gelir grubunun daha iyi bir geleceğe kavuşması için, yüksek kalitede bireysel finansman sağlama amacı güden bir mikro finans kuruluşu olarak 2001 yılında, bir sektör değerlendirme kuruluşu olan Mikrorate tarafından yapılmış olan “Mikrorate-29” arasına girmiştir. Bu kuruluşun sağladığı kredileri şu şekilde sınıflandırmak mümkündür;

a) Sol Bireysel Kredileri: Kendi işyerlerini kuracak olan mikro girişimcilere yönelik kredilerdir. Bu bireysel kredilerde, ekonomik faaliyetlerini hayata geçirecek gerekli nakit akışını sağlamada mikro kredi deneyimi olan, Banka müşterisi olan veya olmayan kişiler hedeflenmektedir.

Bu kredi türü işletme sermayesi, yatırımlar ve kişisel tüketimle ilgili ihtiyaçlar için tahsis edilebilir. Kredi limitleri 300 \$ ile 30.000 \$ arasında olup, maksimum 5 yıl vadeli. Kredi için teminat olarak kişisel garanti veya mülk üzerine konulan ipotek istenilmektedir.

b) Solidario: BancoSol’un ilk kredi ürünüdür. Bir genel borç yapısı ile dayanışma grubuna dayandırılarak geliştirilmiştir.

Söz konusu dayanışma kredisi, kredi hizmetinin sorumluluklarını paylaşacak olan üç veya dört kişilik gruplardan oluşan mikro girişimcilere verilmektedir. Verilen kredi miktarı müşteri başına 3.000 \$’ı ve dayanışma grubu başına ise 12.000 \$’ı geçemez şartı bulunmaktadır.

Dayanışma grubunun üyeleri arasında tam bir akrabalık (hısımlık) olmak zorundadır. Fakat aile bağı olmaması gerekmektedir. Kredinin tutar ve vadesinin basit karakteristik özellikleri vardır. Düşük miktarlarla başlanıp miktar zamanla artırılabilir. Bir grup için sağlanan fon için

en küçük ile en büyük miktarlar arasındaki dağılım, 500 \$'dan daha fazla olan kredilerde kredi miktarının %30'unu geçemez.

c) Sol Vivienda: Bir konut kredisi programı olup bu mortgage kredi fonu, faydalanan kimsenin evinin ticari değerinin %80'ine kadar olabilmektedir.

Bu krediler 3.000 \$ ile 100.000 \$ aralığında olup 10 yıllık vade ile verilmektedir. Kredi, hayat, yangın ve benzer riskler için sigortalanmakta ve mülk üzerine ipotek konulmaktadır.

d) Sol Efektivo: Kayıtlı sistemdeki firmalar için çalışan ücretlileri hedefleyen bir tüketici kredisi imkânıdır. Bu kredi işletme sermayesi, yatırım ve kişisel ihtiyaçların giderilmesi için tahsis edilebilir. En fazla 10.000 \$'a kadar olabilecek bu kredinin vadesi üç yıldır. Teminat olarak kişisel garanti veya gayrimenkul ipoteği istenmektedir. Hayat ve işsizlik sigortası, teminat için gerekli sigorta kapsamında olması zorunlu sigortalardır.

e) Sol Vehiculo: Bu kredi kişisel veya toplu taşıma araçlarının finansmanı için verilen bir kredidir. Özel otolarda; yeni araçlar için satış değerinin %80'ine ve kullanılmış otolar için %70'ine kadar kredi verilebilmektedir. Maksimum kredi miktarı 35.000 \$ olup, 5 yıllık vadelerde kullanılır. Taşıt için yapılan sigorta kapsamında araca konulan ipotek de dahildir. Toplu taşıma araçları için ise; toplu taşıma teklifini veren girişimciler hedeflenmiştir. Toplu taşıma aracının ticari değerinin %70'ine kadar verilir ve taşıtların yeni olması şartı aranır. Araç üzerine konulmuş ipotek ve/veya mortgage istenilen sigorta kapsamındadır.

f) Solicita: Söz konusu ticari kredi, temiz bir kredi geçmişi olan deneyimli mikro girişimcilerin işletme sermayesi ve yatırım ihtiyacını karşılamak için oluşturulmuştur. Krediler 2.000 \$ ile 100.000 \$ aralığında olup, maksimum 5 yıl vadeli olarak kullanılır. Öngörülen teminatlar arasında kişisel garanti veya gayrimenkul ipoteği istenebilir. Şarta bağlı sigorta kapsamında hayat ve işsizlik sigortasının olması da zorunlu tutulmaktadır.

g) Sol de Oro: Acil nakit ihtiyacını karşılamak için altın ve mücevherat ile geri ödenmesi yapılan kredilerdir.

h) İspanya'ya Göçen Bolivyalı Göçmenlere Kullanılan Krediler: İspanya'da yaşayan ve çalışan Bolivya'lılara kendi tasarruflarına ek olarak, Bolivya'da ev satın almak, mevcut evlerini yenilemek, iyileştirmek ve inşa ettirmek için ipoteğe dayalı (mortgage) krediler kullanılmaktadır. Bu tip krediler en fazla 60.000 \$'a kadar 10 yıllık vadelerle kullanılan kredilerdir. Krediler müşterinin isteğine göre sabit veya değişken sistemlerde olabilir. Teminat olarak Bolivya'da satın almaya konu olan emlağın değeri kadar bir garanti aranır.

D) Sol 500: Sol 500 BancoSol tarafından yaratılmış bir kredidir. Bu ürün işletme sermayesi ve diğer tüketim ihtiyaçları için tahsis edilebilir. Kredi tutarı 50 \$ ile 500 \$ veya bu miktar karşılığı Boliviano (1 \$ = 8 Bs.) cinsinden olabilir. Bu kredi maksimum 24 saat içerisinde kullanılabilir.

Önemli bir mikro finans kuruluşu olan Banco Sol sözü edilen kredilerin yanı sıra, tasarruf hesapları oluşturmak, yurtiçi ve uluslararası para transferleri yapmak, mikro sigorta yapmak ve yaptıkları işler ile ilgili özellikle de mikro finans konusunda eğitim çalışmaları yapmak gibi diğer bankacılık faaliyetlerini de sürdürmektedir.

4.5. Bangladeş Uygulaması

Bangladeş ve Grameen Bank uygulaması özdeşleşmiş durumdadır. 2006 yılında ekonomik ve sosyal kalkınmaya yapmış oldukları katkıdan dolayı, hem Muhammet Yunus hem de Grameen Bank, olayın iki eşit parçası olacak şekilde Nobel Barış Ödülüne layık görülmüşlerdir. Yapmış oldukları katkı ile çok geniş bir kitle olan fakir nüfusun, yoksulluklarının üstesinden gelmesine yardımcı olarak barışın sürdürülmesini sağlamışlardır. Mikro krediler, alt tabakanın kalkınması için demokrasi ve insan hakları lehine hizmet etmiştir.

Muhammet Yunus, söz konusu çalışma vizyonunun hayata geçirilmesi konusunda, sadece Bangladeş'teki değil aynı zamanda diğer ülkelerdeki milyonlarca insana da kazanç sağlama konusunda öncülük ederek başarılı olmuştur. Hiçbir finansal güvencesi olmayan fakir nüfus için olanaksız bir fikir olarak ortaya çıkmıştır. 30 yıl kadar önce mütevazı bir şekilde Muhammet Yunus ve en önemlisi Grameen Bank ile başlayan mikro kredi uygulaması, fakirlikle mücadelede, günümüz dünyasında en önemli araç haline gelmiştir.

Mikro kredilerde öncelikle daha fazla sosyal ve ekonomik baskı altında olan kadınlar hedef alınmış ve öncelikle onların bu durumdan kurtulmalarına yardımcı olmak istenmiştir. Ekonomik büyüme ve demokrasi, dünya nüfusunun yarısına karşılık gelen kadın nüfusun erkek nüfusla eşit haklara sahip olması sayesinde tam anlamı ile başarılacaktır. Yunus'un uzun vadeli misyonu dünyada fakirliğin tamamen devre dışı bırakılmasıdır. Bunda mikro kredi tek başına yeterli olmamakla birlikte önemli bir rol oynayacaktır.

Mikro kredi uygulamalarına başladığında günün birinde 5 milyon kişiye ulaşılabileceği hayal bile edilmemişti. Bangladeş'teki kırsal kesimdeki fakirlerin fakiri sayılacak insanlara hiçbir koşul olmaksızın kredi tahsis edilmiştir. Böylece sosyo-ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulmuştur. Grameen Bank'ın (GB) 2007 Ocak ayı itibarı ile 6,95 milyon kredi müşterisi

olduğu ve bunların %97'sinin kadın olduğu ifade edilmektedir. GB 2.343 şubesi ile Bangladeş'teki köylerin neredeyse %90'ını oluşturan 75.359 köye hizmet götürmektedir.

GB, faaliyetlerini Grameen Ailesi olarak ifade edilen iştirakleri aracılığı ile sürdürmektedir. Bu iştirakleri arasında; Grameen Trust (1989), Grameen Fund (1994), Grameen Communication (1997), Grameen Shakti/Energy, Grameen Shikkha/Education (1997), Grameen Telecom (Bangladeş'teki köylerin mobil telefon, ödemeli telefon ve sabit telefon hizmetlerini sağlamaktadır), Grameen Knitwear Limited (%100'ü ihracata yönelik kadın ve çocuk trikosu üretimi yapılmakta) ve Grameen Cybernet Ltd. (1996'dan bu yana internet hizmet sağlayıcılığı görevini üstlenmektedir) sayılabilir.

GB tarafından kullanılan krediler "Grameencredit" Grameenkredi olarak adlandırılmakta ve karakteristik özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır;

a)- Kredi bir insan hakkı olarak sunulur.

b)- Fakir ailelerin özellikle de kadınların fakirliği ile mücadele etme misyonuna sahiptir.

c)- Grameenkredi'nin en belirgin özelliği herhangi bir koşulunun veya yasal olarak zorlayıcı herhangi bir sözleşmesinin olmamasıdır. Yasal prosedürde veya sistemde olmayan "**güven**" esasına dayalı olmasıdır.

d)- Kredi, fakir hanehalkının kendi işgücü ile gelir getirici faaliyetlerini destekleyerek tüketimlerini karşılamayı hedefler.

e)- Öncelik geleneksel bankacılığın kredibilitesi olmayan kişiler olarak sınıflandırdığı fakir kişilerden yanadır. Bunun sonucu olarak geleneksel bankacılığın yöntemi reddedilmiş ve kendi yöntemini geliştirmiştir.

f)- Öncelikle bankaya gidemeyecek kadar fakir durumdaki insanlara hizmet eder. Kişiler bankaya değil banka kişinin ayağına gider.

g)- Bir müşteriye kredi sağlamak yerine bir müşteri grubuna kredi sağlanır.

h)- Krediler birbirini izleyen bir devamlılık esasında kullanılır. Borçlu ancak önceki kredisini ödeyerek yeni krediyi alabilir.

I)- Bütün krediler haftalık veya iki haftada bir taksit sisteme göre geri ödenir.

j)- Bir borçlu birden çok kez kredi kullanabilir.

k)- Borçlular için zorunlu ve gönüllü tasarruf programlarının her ikisini birden getirebilir.

l)- Genel olarak bu krediler kâr amacı gütmeyen organizasyonlar veya kurumların kendi müşterilerince yapılan ödemeler veya ödünç verilen fonlardan verilir. Grameenkredi'nin faiz oranları piyasa faiz oranlarına yakındır.

m)- Grameenkredi sosyal sermayenin yapılanmasına öncelik verir. Ayrıca insani sermaye ve çevrenin korunması konularına önem verir. Çocukların eğitimi için burslar verir. Daha yüksek eğitim alabilmeleri için kredi verir. Buna ek olarak yine eğitim ve insanca yaşam için gerekli teknolojik alt yapının oluşturulmasına da katkıda bulunur (cep telefonu, güneş enerjisi, elle çalışan teknolojiler yerine mekanik olanların getirilmesi gibi şeyler).

Bu ilkeler doğrultusunda kullanılan krediler ile üretim faaliyetinde bulunan ve gelir temin eden fakir halk böylece kredisini geri ödemekte ve isterse yeni kredi kullanarak bu faaliyetlerinin devamlılığını sağlayabilmektedirler.

Grameen Bank(GB) müşteri portföyünü oluştururken yoksulluk düzeyini belirlemek için çeşitli kriterlerden hareket etmekte ve kredi müşterilerinin yıllar içerisinde sosyo-ekonomik durumunu takip edip değerlendirmektedir. GB borçluların yoksulluk düzeyini on kriter kullanarak değerlendirmektedir.

Bir üyenin ailesi, aşağıdaki kriterleri sağlıyorsa yoksulluktan çıkmış olarak kabul edilmektedir ;

1)- Değeri en az 25.000 Taka (yaklaşık 482 \$) ve teneke çatısı olan evlerde yaşayan ve her bir aile ferдинin yerde yatmayıp, yatacak yatağa sahip olduğu aileler.

2)- İçme suyu ihtiyacını kuyulardan çeşitli arıtıcı tablet kullanarak elde eden aileler.

3)- 6 yaş üzeri çocukların okula gittiği veya ilkokulu bitirmiş olduğu aileler.

4)- Haftalık kredi taksiti 200 Taka (yaklaşık 4 \$) veya daha çok olan aileler.

5)- Seyyar tuvalet kullanan aileler.

6)- Günlük yaşam için uygun giysileri olan, kış için sıcak tutacak panço, kazak, battaniye vb. ile sivrisineklerden korunmak için tülü olan aileler.

7)- Ek gelir getirecek sebze bahçesi ve meyve ağacı olan, ek paraya ihtiyaçları olduğunda bunların desteğine başvurabilecek olan aileler.

8)- Yıllık ortalama 5.000 Taka (yaklaşık 97 \$) tasarruf yapanlar.

9)- Yıl boyunca günlük üç öğün yemek temininde güçlük çekmeyen aileler. Yılın hiçbir günü aç kalmayan aileler.

10)- Temel sağlıkla ilgili gerekli bakımı her bir aile ferdi için temin edebilen aileler.

4.6. Kırgızistan Uygulaması

Kırgızistan Cumhuriyetinde 1995 yılında FİNKA-Kırgızistan (Dar Gelirlilere Uluslararası Yardımlaşma Fonu) ABD'nin geri ödemesiz verdiği 6 milyon \$'la faaliyete başlamıştır. 1999 yılında mikro kredi birliklerinin sayısı 77'ye ulaşmıştır. Günümüzde 175 kredi birliği bulunmakta olup, bunların içinden 116'sı aktif bir şekilde faaliyet göstermekte diğerleri ise gelişme aşamasındadır. 1999'da kredi birliklerinin 110'una 17,9 milyon Som (yaklaşık 426.190 \$) verilmiştir ve bu kredilerin 4,9 milyon Som'u (yaklaşık 116.667 \$'ı) ödenmiştir. Kırgızistan'da mikro kredi birliklerinin başarılı uygulamaları diğer komşu ülkelerin de dikkatini çekmiş olup, 1999 yılının Mayıs ayında Özbekistan'dan ve Aralık ayında da Tacikistan'dan Kırgızistan'a mikro kredi birliklerine kurs almaya gelmişlerdir. Kazakistan'da bu kurslarla ilgilenmekte ve Kırgızistan çevre ülkelere örnek olmaktadır.

Kırgızistan'da faaliyet gösteren banka dışında ticari ve ticari olmayan ve gelişmiş şube zincirine sahip mikro kredi organizasyonları şu şekilde sıralanabilir:

-Kırgızistan Cumhuriyeti Çalışma Bakanlığı

-Uluslararası Hayır Fonunun Kredilendirme programı

-FİNKA Kırgızistan (Az Gelirlilere Yardım Fonu)

-AOZT "Kırgız Tarım Ekonomisinin Finansal Korparasyonu"

-Uluslararası Hayır Fonu "Meerim" ve Mikro Kredilendirme Vatandaş Fonu

-Kredi Birliklerini Geliştirme ve Destekleme Finansal Şirketi

-Kırgızistan Cumhuriyetinde Girişimciliği Geliştirme ve Destekleme Komisyonu

-Avrupa Kalkınma ve İmar Bankasının Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Destekleme Kredi – Programı

-Alman Kalkınma ve İmar Bankasının (KFW) Şahsi İşletmeleri Destekleme Kredi Programı

-Uluslararası Gelişme Organizasyonunun Şahsi İşletmeleri Destekleme Kredi Programı

-Kırgızistan Cumhuriyetinde aile, hanım ve gençler işleri ile ilgili komisyon

-Kırgızistan'da Yoksulluğu Aşma Ulusal Komisyonunun Ulusal Fonu

-“Baytuşum” Finans Fonu (ACDI/VOCA (ABD) VE CARITAS (İsviçre) v.d.).

Mikro kredi kurumları ve şubeleri mikro finans organizasyonları türlerinden biri olup, esas amacı Kırgızistan'da yoksulluğu yenme, istihdam sağlama, girişimciliğin gelişmesine ve halkın sosyal gelişimine katkıda bulunmaktır.

Kırgızistan Cumhuriyeti Milli İstatistik Komitesinin 2000 yılına ait verilerine göre mikro kredi organizasyonları ve Kırgız tarım finans birliği ve diğer kredi birlikleri tarafından halka toplam 1,2 milyar Som (yaklaşık 28,57 milyon \$) kredi kullanılmıştır. Söz konusu organizasyonlar tarafından verilen krediler ticari bankaların vermiş olduğu kredilerin %55'ini oluşturmaktadır olup, 2000 yılında 90.000 kişi banka dışı (mikro finans) organizasyonlardan kredi almışlardır.

Halka verilen küçük miktarlardaki kredilerin %90'ı uluslararası organizasyonlardan temin edilmektedir. Kredilerin büyük kısmı kısa süreli (1 yıl vade ile) verilmektedir. Ortalama kredi tutarı 25.000 Som'u (595 \$) geçmemektedir. Yıllık faiz oranları önemli derecede yıldan yıla azaldığından dolayı geri dönüşüm oranı %90'ı aşmaktadır. Verilen kredilerin büyük bir kısmı tarımda (%45), ticaret ve lokanta işletmeciliğinde (%44) kullanılmaktadır.

Mikro finans piyasası bankacılığa nazaran geniş potansiyele sahiptir. Bunun nedeni de mikro finans organizasyonlarının Kırgızistan'ın bütün bölgelerinde şube ve temsilciliklerinin bulunmasıdır.

Kredilerin bölgesel dağılımına bakıldığında Oş %21'ine, Çüy %18'ine, Celalabat %17'sine, Bişkek şehri %17'sine ve Issık -Göl %12'ye sahiptir. Daha az paya sahip olan bölgeler ise %6.4 ile Batken, %4 ile Narın, %3.2 ile Talas olarak sıralanabilir.

İlginç noktalardan biri de kredi alanların %79'unu bayanlar oluşturmaktadır. Ayrıca küçük ve orta ölçekli sanayilerin gelişimi için de mikro krediler kullanılmaktadır.

Mikro finans organizasyonlarının faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için tüzel kişiliğe sahip olmaları, K.C. Milli Bankası'ndan izin almaları ve Kurucu Belge'si almaları gerekmektedir.

Mikro kredi sürecinde; ipoteksiz kredilendirme, ipotekli kredilendirme, örgütsel kredilendirme, kişisel (özel) kredilendirme türleri bulunmaktadır.

Halka verilen kredilerin geri dönüşümünü sağlamak amacıyla sert bir müşteri seçimi ve katı yönetim şekli uygulanmaktadır. Kredi miktarı ve faizleri haftalık ve aylık olarak ödenerek kapatılmaktadır. Anlaşmada belirtilen şartları yerine getirmeyen gerçek ya da tüzel kişiler cezaya tabi tutulmaktadırlar. Kredilerin yıllık faizleri %15 ile %36 arasında değişmektedir.

2002 yılı itibarı ile Kırgızistan Cumhuriyeti genelinde bütün bölgeler itibarı ile 1.354 milyon Som (32,23 milyon \$) kredi kullanılmış ve bunun 977 milyon Som'u (23,26 milyon \$'ı) geri ödenmiş dolayısı ile %72'lik bir geri dönüş oranı söz konusu olmuştur.

Kredi organizasyonlarından kredi kullanan müşterilerin en az 3/10'unun işsizlik dairesinde kayıtlı olanlardan tercih edilmekte, böylece bu kuruluşlar verdikleri mikro kredilerle istihdama da katkıda bulunmaktadır.

Kırgızistan Cumhuriyeti ekonomisinde önemli yer tutmaya başlayan mikro kredi organizasyonları görüldüğü gibi önemli noktalara ulaşmaya başlamış bulunmaktadır. Ancak, bu organizasyonların hedef kitlesi olan işsizlerin ve yoksul hane halklarının krediden yararlanabilmeleri için bazı sorunların aşılması gerekmektedir.

Şu anda kredi faizlerinde indirimler uygulanmaktadır. Ancak, uygulanan faizlerdeki indirimler devamlı kredi alan müşterilere uygulanmaktadır. Bu durum yeni, hiç krediden yararlanmayan müşterilerin korkmasına ve düşündüğü projelerini gerçekleştirememesine neden olmakta, kredi alanların geri ödemesinde de zorluklarla karşılaşmasına sebep olmaktadır. İkinci olarak ise kredi alanların krediyi nasıl kullanması ve karşılaşılabileceği riskler anlatılarak düşündüğü projeleri gerçekleştirmesinde yardım edilmektedir. Örneğin evini ipotek olarak veren müşteri krediden verimli yararlanamamasından dolayı evsiz ve yine ek olarak borçlu kalmaktadır. Üçüncü olarak ise kredi alanların geçimlerinin denetimi yapılması gerekmektedir. Yani, kısa vadeli ve çok az miktarlarda kredi alanlar bir ayda günlük tüketimlerinde harcarlar ve mikro kredi organizasyonlarına kredi ve ek olarak da faizi artan borçlanmasına neden olacaktır.

Gelişmekte olan Kırgızistan Cumhuriyetinde, mikro kredi organizasyonlarının da geliştiği, insanlara olan yararlarının arttığı ve sağladığı yararların daha da artması için yukarıda tespit edilen sorunların çözümüyle daha da ileri bir düzeye ulaşabileceği düşünülmektedir.

4.7. Japonya Uygulaması

Japonya'daki mikro finansman olarak adlandırılabilir olan KOBİ'lerin finansmanı NLFC (National Life Finance Corporation) aracılığı ile yapılmakta, ülke ekonomisinde de önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. NLFC, özel sektör finansal kuruluşlarının kredi vermek istemedikleri alanlarda sosyal ve politik (kamu politikası anlamında) finansman sağlamak üzere 1949 yılında kurulmuştur. 2005 yılı itibarı ile 152 şubesi ve 4.759 çalışanı bulunmaktadır. Sermayesi 368 Milyar JPY (3.3 Milyar \$) olup, kredilerinin tutarı 8.4 Trilyon JPY (76 Milyar \$) civarındadır. Kredi müşterisi sayısı 1.39 milyon işletme olup, Japonya'daki toplam 4.7 Milyon KOBİ'nin yaklaşık 1/3'üne tekabül etmektedir. NLFC müşterileri tarafından istihdam edilen kişi sayısı 9.5 Milyon olup, bu rakam Japonya toplam istihdamının %15'ini oluşturmaktadır.

NLFC kredilerinin karakteristik özellikleri şunlardır; verilen krediler genellikle küçük tutarlarda (ort. 6 Milyon JPY - 55 Bin USD) fakat çok sayıda müşteriye yönelik (1.39 Milyon Müşteri) krediler olup, küçük ve mikro ölçekli işletmelere (ortalama çalışan sayısı 6.6) verilmektedir. Bu kredilerin büyük bölümü (yaklaşık %90'ı) teminatsız olup, orta ve uzun vadeli kredilerdir. Hemen hemen tüm sanayi dallarını kapsamakta ve kuruluş aşamasında verilen kredilerden oluşmakta olduğu görülmektedir. Geri dönüş oranlarının da oldukça yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Mart 2004 itibarıyla tahsili şüpheli kredilerin toplam kredilere oranı %3.89'dur.

NLFC, geleneksel mikro finansmanla KOBİ finansmanı arasında kalan "küçük" işletmelerin finansmanı sağlamaktadır.

4.8. Malezya Uygulaması

Malezya'da küçük ve orta ölçekli sanayilerin desteklenmesi için kurulmuş olan 14 tane DFI (Development Financial Institutions) Finansal Kalkınma Kuruluşu bulunmaktadır. DFI'ların temel hedefleri sanayileşmenin desteklenmesidir. Buradan hareketle KOBİ'lerin geliştirilmesi, ileri teknoloji içeren sanayilerin geliştirilmesi, ihracata dönük sanayilerin oluşturulması, altyapı yatırımlarının geliştirilmesi, sermaye yoğun yatırımların finansmanı, tarım sektörü ve konut sektörünün desteklenmesi hedeflenmektedir. KOBİ tanımları şu şekildedir; satış hacmi 250.000 RM (yaklaşık 65.000 \$)'den az ve çalışan sayısı 5 kişi ve daha az olanlar mikro ölçekli işletmeler, satış hacmi 250.000 RM'den çok 10 Milyon RM'den az olan ve çalışan sayısı 5 kişiden çok 19 kişiden az olanlar küçük işletme ve satış hacmi 10 Milyon RM'den

çok 25 Milyon RM'den az ve çalışan sayısı 20 kişiden çok 50 kişiden az olanlar da orta büyüklükte işletmeler olarak tanımlanmaktadır.

Söz konusu KOBİ'lerin Malezya Ekonomisi'ndeki rolüne bakıldığında toplam işletmeler içerisinde %90-99 arasında değişen bir paya sahipken, toplam istihdamdan aldığı pay %30-34 arasında değişmekte ve GSYİH'dan ise %5-6,5'lik bir pay aldıkları görülmektedir.

Kapasitelerinin artırılmasını desteklemek, piyasaya ve finansmana daha rahat ulaşmalarını sağlamak, teknoloji düzeyini ve teknolojik yenilikleri (innovation) arttırmak ve KOBİ'lerin rekabet gücünü geliştirmek gibi amaçlarla, Malezya'da bazı programlar uygulanmakta, hibeler ve fonlar oluşturulmaktadır. Bunlar arasında aşağıdakiler sayılabilir;

- Bölgesel & Karşılıklı İşbirliği ASEAN-APEC,
- Sanayi iletişim (bağlantı-linkage) programı,
- Teknoloji ve bilgi işlem düzeyini artırma programı,
- Pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi için hibe,
- Verimlilik, kalite iyileştirme ve sertifikalı üretim için hibe,
- Mühendislik dizayn yeteneklerinin geliştirilmesi için hibe,
- ARGE faaliyetlerinin ticarileştirilebilmesi için fon,
- Teknolojik yardım fonu,
- KOBİ'ler için uygun koşullu krediler,
- KOBİ bilişim ve danışmanlık hizmetleri

5. TÜRKİYE'DE MİKRO FİNANSMAN UYGULAMASI

5.1. Tarihçe

Ülkemizde mikro finansman sayılabilecek ilk uygulamalar, Osmanlı İmparatorluğu dönemine kadar uzanmakta olup, bu dönemde nakde sıkışan küçük esnaf, para vakıflarına başvurarak evini teminat gösterip nakdî yardım alır ve kendi evinde kira ödeyerek oturur, borcu bitince tekrar evine sahip olurdu. Vakıflar bu hizmetin yanında fakirlere yiyecek yardımı yapar ayrıca yolların tamiri gibi işleri de üstlenirlerdi.

Cumhuriyet döneminde ise kredi birlikleri, kooperatifler, emanet sandıkları, küçük esnafın nakit ihtiyaçlarını karşılamak için başvurabildikleri kurumlar olmuşlardır. Ayrıca Halk Bankası, Ziraat Bankası, Vakıflar Bankası küçük ölçekli işletmelere, çiftçilere devlet destekli ucuz kredi veren finans kuruluşları olmuşlardır. Halk Bankası son dönemlerde kadın girişimcilere yönelik özel kredi tahsisi yapmaktadır. Ayrıca Garanti Bankası, İş Bankası, TSKB gibi bazı özel ticari bankalar da mikro işletmeler için özel kredi hizmetleri vermektedirler.

Bütün bunların dışında ülkemizde bazı sivil toplum örgütleri dünyadaki benzerleri gibi özellikle kadınlar için mikro kredi uygulamaları yapmaktadırlar. Türkiye'de tam anlamı ile mikro kredi çalışmaları, Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı (KEDV) tarafından başlatılmıştır. 1995–1997 yılları arasında İstanbul'un dar gelirli bölgelerinde 100 kadına iş yapmaları için küçük miktarlarda krediler verilmiştir. Bu kredilerde geri dönüş oranı %98 oranında olmuş, söz konusu kredilerden yararlanan kadınlar aktif ekonominin içine girmişlerdir. Ancak, 1999 depremi sonrasında ülkenin ve KEDV'in öncelikleri değişerek söz konusu projelerin devamlılığı için fon arayışları ertelenmiştir. 2002 yılında mikro kredi projesi için gereken fonun bulunmasıyla KEDV, Maya Mikro Ekonomik Destek İşletmesi'ni kurarak mikro kredi programını başlatmıştır. Bu kurumun amacı evinde, tezgâhında ya da dükkânında kendi işini yapan ya da bir iş kurmak isteyen dar gelirli kadınlara maddi destek sağlamaktır. KEDV'nin 31.6.2004 itibarıyla 712 üyesi olup, toplam 960.000 YTL kredi dağıtmıştır. Ortalama kredi meblağı 760 YTL'dir.

Türkiye'de ilk kez 2003 yılında AKP Diyarbakır Milletvekili Prof. Dr. Aziz Akgül tarafından gündeme getirilen mikro kredi projesi Dünya Bankası'nın 500 milyon USD kredi vermesi ve Başbakanlığın da ek olarak 130 milyon USD bütçe ayırmasıyla hayata geçirilmiştir. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (Prof. Dr. Aziz Akgül'ün başkanlığını yaptığı), Diyarbakır Valiliği ve

Grameen Trust (Bangladeş'teki Prof Dr. Muhammet Yunus Başkanlığındaki mikro finans kuruluşu) işbirliğiyle Diyarbakır'da 11 Haziran 2003 tarihinde proje uygulanmaya başlanmış ve 18 Temmuz 2003 tarihinde ilk mikro kredi çekleri verilmiştir. Söz konusu krediler en az 500 milyon (500 YTL) en çok 2.000 YTL tutarında ve 1 yıl vadeli olup, haftalık geri ödeme esasına göre verilmiştir. Bu kredilerin geri dönüşünde sorun yaşanmamış ve %100 geri dönüş oranı sağlanmıştır. Sadece Diyarbakır'da 4.000 kadına 4.5 milyon YTL kullandırılmış olduğu ifade edilmektedir. 2006 yılı sonu itibarı ile 5 milyon YTL kullandırılması hedeflenmiştir. 2003 yılında başlanan, Diyarbakır ve Batman'da sürdürülen proje, yakında Ankara'da başlatılacaktır. Bu amaçla Mamak ilçesi seçilmiş, ofisler kurulmuş, mahalle çalışmaları başlatılmış olup, 2007 yılında uygulamaya geçirileceği ifade edilmektedir.

Mikro finansman konusu, küçük ve orta ölçekli işletmelere (KOBİ) sağlanan finansman hizmetleri şeklinde ele alındığında, konunun biraz daha genişlediği görülmektedir. Ülkemizde KOBİ'lere destek veren birçok ulusal ve uluslararası düzeyde kurum mevcuttur. KOSGEB (Küçük ve Orta Ölçekli Sanayii Geliştirme ve Destekleme Dairesi Başkanlığı) Yrd. Doç. Dr. Tahir Akgemici tarafından hazırlanan raporda KOBİ'lere destek veren kurumlar: "Kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlar: KOSGEB, Türkiye Halk Bankası, Türkiye Vakıflar Bankası, KOBİ A.Ş. Kredi Garanti Fonu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Küçük Sanayî ve El Sanatları Genel Müdürlüğü, Küçük Sanayi, Sanayi Bölge ve Siteleri Genel Müdürlüğü, GAP Bölgesi Girişim Destekleme ve Yönlendirme Merkezi, Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü ve Milli Prodüktivite Merkezi; Mesleki Teşekküller olarak: Ticaret ve Sanayî Odaları, Esnaf Kefalet Kooperatifleri ve Küçük Sanayi Kooperatifleri Özel Kuruluş-vakıfları olarak: Türkiye Orta Ölçekli İşletmeler, Serbest Meslek Mensupları ve Yöneticiler Vakfı teknik yardım ve danışmanlık hizmetleri veren diğer kurum ve kuruluşlar ile yurtdışı destekli veya örgütlü diğer kurum ve kuruluşlar: Hollanda Yönetim İşbirliği Programı, Balkan Ülkeleri Ticareti Geliştirme Bölge Merkezi, Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü Ankara Ofisi ve Avrupa Yatırım Bankası" olarak sıralanabilir.

5.2. Mikro Finansman Hukuki Alt Yapısı

Türkiye'de nüfusun %25'i açlık ve %50'si yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. Yoksulluk ve açlık riskiyle karşı karşıya olan grupların başında kadınlar ve işsiz gençler gelmektedir. Mikro kredi uygulamasında da ana hedef kitle olarak bu gruplar seçilmektedir. Ayrıca bunun dışında 730 bin topraksız köylü ve küçük ölçekli çiftçi bulunmaktadır. Bunlar ağırlıklı olarak Doğu, Güneydoğu, Orta Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde yer almakta olup,

ancak karnını doyurabilecek bir yaşam standardına sahiptirler. Türkiye'deki bir diğer sosyal sorun sokak çocuklarıdır ki, sayılarının bir milyon düzeyinde olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca çocuk işçiler ile bu sayının dört milyonu bulunduğu tahmin edilmektedir. Türkiye'nin açlık ve yoksulluk açısından bu sorunları dikkate alındığında mikro kredi uygulamasının diğer benzer gelişmekte olan ülkelerdeki uygulamaları da dikkate alındığında, çözüm yollarından biri olarak karşımıza çıktığı görülmektedir.

Türkiye'de mikro kredinin uygulanması için öncelikle yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Şu anda bu konu ile ilgili bir kanun taslağı hazırlanmış durumdadır. Hazırlanmış olan "Mikro Finansman Kuruluşları Hakkında Kanun Teklif'i" 23.03.2005 tarihinde TBMM'ye sunulmuş, çeşitli komisyonlarda görüşülmüş fakat henüz sonuçlandırılmamıştır. Bu yasa teklifi, ihtiyaç sahibi mikro girişimcilere finansman sağlamak üzere faaliyette bulunacak mikro finans kuruluşlarının kuruluş, yönetim, çalışma, tasfiye ve denetlenmelerine ilişkin esasların düzenlenmesini içermektedir.

Tasarı ile birlikte **mikro girişimci**: ekonomik ve sosyal refahını geliştirmek amacıyla, gelir getirici bir faaliyette bulunacak ve ekonomik faaliyetleri nakdi sermayesinden ziyade emeğine dayanan ve kazancı geçimini sağlamaya yetmeyen veya asgari ölçüde sağlamaya yetecek derecede az olan gerçek kişi girişimcileri; **mevduat kabul eden mikro finans kuruluşu**: bu Kanuna göre, mevduat kabul eden mikro finans kuruluşu adı altında kurulan ve mikro girişimciler ile mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarına nakdi finansman sağlamak üzere faaliyet gösteren kuruluşları; **mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşu**: bu Kanuna göre, sivil toplum kuruluşları tarafından kurulacak işletmeler de dahil olmak üzere, mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşu adı altında kurulan ve mikro girişimcilere mevduat kabul etmeden finansman sağlamak üzere faaliyet gösteren kuruluşları; **mikro kredi**: gelir getirici bir faaliyette bulunmak üzere, ihtiyaç sahiplerine verilen sermayeyi; **mikro finans**: sigorta dahil mikro krediyi; **müşteri**: mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarında mikro girişimci ile mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarını, mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarında ise mikro girişimcileri; **şube**: mevduat kabul eden ve etmeyen mikro finans kuruluşlarının elektronik işlem cihazlarından ibaret birimleri hariç, şube, ajans, sabit ya da seyyar büroları gibi her türlü yerel teşkilatlarını ifade etmektedir.

Söz konusu finans kuruluşlarının anonim şirket şeklinde kurulması ve kuruluş için BDDK'dan izin alınması şartı da getirilmektedir. Bir başka dikkat çeken nokta ise bu

kuruluşlara mevduat kabul etme izninin verilmesidir. Tasarının kabul edilmesiyle artık bankalar ve özel finans kurumları haricinde bu kuruluşlar da mevduat toplayabileceklerdir. Ancak topladıkları mevduat öz kaynaklarının üç katını geçemeyecektir. Ayrıca yabancı para üzerinden işlem yapma yetkileri olmayıp mikro girişimciler dışında başka gerçek ve tüzel kişilere kredi veremeyeceklerdir. Ayrıca bu kurumlar BDDK'nın denetimine tabi tutulacaklardır. Buna ilave olarak mikro finans alanında faaliyet gösterecek mevduat kabul eden ve etmeyen kuruluşların üye olacağı ve BDDK tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde Mikro Finans Kuruluşlar Birliği ile bu kuruluşlardaki mevduatın sigorta edilebilmesi amacıyla Mikro Finans Güvence Fonu oluşturulacaktır.

"Mikro Finansman Kuruluşları Hakkında Kanun Teklif'i" ile ilgili daha ayrıntılı bilgi için EK-1'deki yasa taslağına bakılabilir.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Mikro finansman; yoksul ve düşük gelir düzeyindeki kişi, aile ve mikro işletmelere (1–9 kişiden az çalışanı olan) sağlanan finansman hizmetleri ile iş yapma fikri olup, gelir getirici bir faaliyette bulunmak üzere, küçük bir başlangıç sermayesine ihtiyacı olan yoksullara imkân verilmesi uygulaması olarak ifade edilmektedir. Sadece güvene dayanan, teminatsız ve kefilsiz küçük sermaye şeklindeki mikro kredi uygulaması, yoksulların kendi kendilerine yoksulluktan kurtulmaları, kırdan kente göçü engelleyici veya kentten köye geri dönüşleri sağlamak ve kırsal kesimdeki terör olaylarını önleme konusunda etkili bir strateji olacağı düşünülmektedir. Bundan dolayıdır ki, bir sivil toplum uygulaması olan ilk uygulama için Diyarbakır ve Batman seçilmiş ve öncelikli olarak kadınlar hedef kitle olarak ele alınmıştır.

Dünyadaki başarılı uygulamalarda öncelikle mikro finansman hizmeti verilecek kitlenin ihtiyaçlarının tespit edildiği, gerekli eğitimin verildiği, alt yapı kurulduktan sonra mikro finansman hizmetlerinin sunulduğu ve ilk aşamada hibeler, devlet yardımları ve sübvansiyonlarla fonların desteklendiği gözlenmektedir. Kredi geri dönüşlerinin garantiye alınmasında hedef kitledeki herkesin menfaati olduğu inancı yerleştirildikten sonra kişi ve grupların birbirlerine baskı unsuru olarak kullanıldığı ve sonra mikro finansman uygulamalarının başarılı olduğu görülmektedir.

Mikro finansman uygulamalarının sorunları arasında; çok sayıda müşteriye hizmet götürülmesi ve kredi tutarları düşük olmasına karşın gerekli prosedürün normal ticari krediyle neredeyse aynı olması nedeniyle hizmet maliyetinin yüksek olması, kredilerin çoğunlukla teminatsız oluşu ve kredi geri dönüş riskinin de yansıtılması sonucu kredi faiz oranlarının yüksekliği ve bu durumda müşterilerin borç ödeme güçlerinin başlangıçta yetersiz olması, bu türden mikro finansman kuruluşlarının kâr amacı güden tipik finans kuruluşları olmaması ve minimum ölçeğe veya maliyeti karşılamak için gerekli verimliliğe ulaşmalarının güç olması ve geleneksel bankacılığa göre yönetimlerinin zor olması gibi sorunlar sayılabilir.

Yukarıda sözü edilen sorunlara rağmen mikro finansman hizmetleri, ekonomi dışında kalmış olan yoksul kesimin tasarruflarının değerlendirilmesine ve çok küçük tutarlı kredilerle yoksul kesimin kendi işini kurarak üretime katılmasına katkıda bulunmaktadır. Fon sağlayan kurum açısından ise riskin dağıtılmış olması ve kredinin çok düşük tutarlarda olması risk unsurunu bir ölçüde azaltmaktadır.

Mikro finansman hizmetinden yararlanan kişiler için de sorun vardır. Zira zaten düzenli bir geliri olmayan bir kişinin mevcut maddi yükünün üstüne yeni bir borç yükü getirilmektedir. Bu durumda geri ödemede ciddi sorunlar yaşanabilir. Mikro finansman hizmetlerinin diğer bacağı olan tasarrufların değerlendirilmesinde ise fakir kesimin tasarruflarını daha çok altın, emlak, hayvan benzeri alanlarda değerlendirmesi alışkanlığı sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Genelde yeterli eğitim alamamış yoksul kesim bankacılık hizmetlerinden yararlanmaktan çekinmektedir. Bu kesim kaynak ihtiyacını mümkün olduğu ölçüde ailesinden, arkadaşlarından sağlama yoluna gitmekte veya yüksek faiz ödeme durumunda olmasına rağmen tefecilere başvurmaktadır.

Yukarda sözü edilen mikro finans kurumları ve/veya müşteri pozisyonundaki kişilerle ilgili sorunlar nedeni ile mikro finansman uygulamalarının başarıya ulaşması konusunda aksaklıklar olabilecektir. Ancak dünyada bu uygulamaları başarı ile yapan, oldukça yüksek dönüş oranına sahip kuruluşların varlığı, bu kuruluşların deneyimlerinden dersler çıkarmak ile öncelikle sağlam bir yasal ve kurumsal alt yapının oluşturulmasıyla başarıya ulaşmak mümkün olabilecektir.

Ayrıca başarıyı artırmak için, mikro finansman kuruluşunun yetkili şubesi müşteriye yakın olmalı, elemanları konularında uzman olup müşteri ile teke tek ilgilenebilmeli, gerektiğinde yoksul kesime gerekli teknik bilgi ve eğitim verilmeli, sağlanacak kaynakla üretmeyi planladıkları ürünler için gerekli pazar araştırması yapılmalı, hatta yeni pazarlar oluşturulmaya çalışılmalıdır. Kredinin geri dönüşünü sağlayacak mekanizmalar üzerinde çalışılmalı, grup baskısı, garanti fonu gibi uygulamalar yaygınlaştırılmalı, yüksek olan kredi maliyetini düşürmek için teknolojiye yararlanmaya çalışılmalıdır.

Güçlü bir mikro finans sektörünün geliştirilmesi, ekonomik istikrar ve kalkınmanın finansmanında mikro finansın da bir rolünün olabileceği ve böylece toplumda görülen korumasızlığın, farklı kesimler ve bölgeler arası dengesizliklerin azaltılmasını amaçlayan genel politikaların desteklenmesi ile hızlandırılabilirliği düşünülmektedir.

Mikro finansman konusu ile ilgilenen kurumların bu konuyu kâr amacından çok kalkınmaya katkıda bulunmak, fakirliği ortadan kaldırmak açısından yaklaşan gönüllü kurumlar oldukları görülmektedir. Fonların geri dönüşü, sistemden daha çok insanın yararlanması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için önem arz etmektedir. Bunu sağlayabilmek için, çok sayıda müşteri işlemlerini takip etmeye yönelik bir bilgisayar sisteminin kurulması, bir ölçüde

uygulamayı kolaylaştıracaktır. Başlangıç için maliyetli bir sistem olmakla beraber, mikro kredi uygulamasının, çok sayıda müşteriye hizmet veren kredi kartı hizmetinin aksine tüketim yerine üretimi teşvik ederek ülke kalkınmasında daha çok katkıda bulunabileceği göz önüne alındığında bu maliyete katlanmak gerekecektir. Bu durumda devletlerin ve uluslararası kurumların mikro finansman konusuna daha çok eğilmeleri yararlı olacaktır.

Ülkemiz açısından mikro finansman konusuna baktığımızda;

- 2002 yılı yoksulluk çalışması sonuçlarına göre ülkemizde fertlerin %1.35'i gıda harcamalarını içeren yoksulluk sınırının altında iken %26.96'sı gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altındadır. Yoksulluk, özellikle çok çocuklu haneler, eğitim seviyesi düşük olanlar, işsizler, kendi hesabına çalışanlar, ücretsiz aile işçileri ve tarım ve inşaat sektörlerinde çalışanlar arasında yaygındır. Bu bilgiler doğrultusunda mikro finansman hizmetinden yararlanabilecek ciddi bir potansiyel olduğu açıktır.
- Mikro finansmanın başarısı için gereken profesyonel personel ihtiyacı, son yıllarda yaşanan ekonomik krizler sonucu işsiz kalan bankacılar için de bir fırsat olabilir.
- Ülkemiz el sanatları açısından zengindir. Kendi hesabına çalışılabilecek bu alanda mikro kredi ile finansman önemli bir katkı sağlayabilecektir.
- Tarım kesiminin desteklenmesi ile köyden kente göçün tersine çevrilmesi birçok sosyo-ekonomik sorunun çözümü konusunda mikro kredi uygulaması yardımcı olabilecektir.
- Mikro finansman kuruluşlarına ilişkin kanun tasarısı hazırlanmış ve TBMM'ye sunulmuş olup, bu kanun ile mikro finans kuruluşlarının kuruluş, yönetim, çalışma, tasfiye ve denetlenmelerine ilişkin esaslar düzenlenmektedir.
- Mevcut sistem içinde mikro kredi hizmeti veren Halk Bankası, Ziraat Bankası gibi devlet bankalarının özelleştirilmesi söz konusudur. Bu tip hizmetleri vermeye başlayan Garanti Bankası ve Türkiye İş Bankası gibi özel ticari bankaların artması da yararlı olacaktır.
- Konunun yoksullukla mücadele ile ilgili olması nedeniyle, mikro kredi her ne kadar riskli bir alan ise de, devlet desteğinin olmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.
- Özellikle kırsal kesim tasarruflarının bir şekilde finansman sistemine dahil edilebilmesi için mikro finansman uygulamalarının yaygınlaştırılması yararlı olacaktır.

- Ülkemizde daha çok hibe şeklindeki yardımlarla desteklenen yoksul kesim, mikro kredi uygulamasına ilk aşamada pek sıcak bakmamaktadır. Mikro finansman uygulamaları, gerekli eğitimin verilmesi, teknik yardım sağlanması ve yoksul kesime hibe yerine uygun koşullu krediler verilmesi, bunların üretime yönelik faaliyetlerle gelir getirici unsurlar haline getirilmesi ve geri dönüşün sağlanması daha anlamlı hale gelebilecektir.

Kaynaklar:

- 1)- Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. , Genel Araştırmalar, Mikro Finansman, Leyla DOLUN, Nisan 2005, Ankara
- 2)- UNDP, Mikro Finans ve Türkiye, Sektör Değerlendirme raporu, Ağustos 2003
- 3)- CEO FORUM of the Development Finance Institutions, 2005
- 4)- Mikro Kredi İle Yoksulluğa Son,Murat BEŞİNCİ, 2005 www.bankaciyiz.biz
- 5)- Kırgısıztan Mikro Finans Uygulaması, Prof. Dr. Aziz AKGÜL, 2003, <http://forum.tog.org.tr>
- 6)-Nobel Ödülü Yoksulluğa, Prof. Dr. Aziz AKGÜL, 2007
- 7)- Yoksulluğun Resmi Yapıldı, Funda ÖZKAN, Radikal Gazetesi, 2005
- 8)- İnsanları Adam Yerine Koyacak Proje, Kobilerin Sesi, Ostim Gazetesi,2006
- 9)- Yoksulluğun Azaltılmasında Mikrokredi Uygulaması, TBMM-Meclis Haber, 2006
- 10)- Türkiye’de Mikro Kredi Uygulaması, Prof. Dr. Aziz AKGÜL, 2007
- 11)- Mikro Girişimcilere Yönelik Finansman Stratejisi: Mikro Finansman, BDDK,2006
- 12)- www.grameen-info.org
- 13)- www.grameenfoundation.org
- 14)- www.bancosol.com.bo

EK-1

MİKRO FİNANSMAN KURULUŞLARI HAKKINDA KANUN TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Hükümler

Amaç ve kapsam

Madde 1- Bu Kanunun amacı; refahın yaygınlaştırılması ve, işsizliğin azaltılması maksadıyla, ihtiyaç sahibi mikro girişimcilere finansman sağlamak üzere faaliyette bulunacak mikro finans kuruluşlarının kuruluş, yönetim, çalışma, tasfiye ve denetlenmelerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Türkiye’de kurulacak mevduat kabul eden ve etmeyen mikro finans kuruluşları, bu Kanun hükümlerine tabidir.

Tanımlar

Madde 2- Bu Kanunun uygulanmasında:

- a) Kurum: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunu,
- b) Kurul: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunu,
- c) Mikro girişimci: Ekonomik ve sosyal refahını geliştirmek maksadıyla, gelir getirici bir faaliyette bulunacak ve ekonomik faaliyetleri nakdi sermayesinden ziyade emeğine dayanan ve kazancı geçimini sağlamaya yetmeyen veya asgari ölçüde sağlamaya yetecek derecede az olan gerçek kişi girişimcileri,
- d) Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşu: Bu Kanuna göre, mevduat kabul eden mikro finans kuruluşu adı altında kurulan ve mikro girişimciler ile mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarına nakdi finansman sağlamak üzere faaliyet gösteren kuruluşları,
- e) Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşu: Bu Kanuna göre, sivil toplum kuruluşları tarafından kurulacak işletmeler de dahil olmak üzere, mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşu adı altında kurulan ve mikro girişimcilere mevduat kabul etmeden finansman sağlamak üzere faaliyet gösteren kuruluşları,
- f) Mikro kredi: Gelir getirici bir faaliyette bulunmak üzere, ihtiyaç sahiplerine verilen sermayeyi,
- g) Mikro finans: Sigorta dahil mikro krediyi,
- h) Müşteri: Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarında mikro girişimci ile mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarını, mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarında ise mikro girişimcileri,
- i) Şube: Mevduat kabul eden ve etmeyen mikro finans kuruluşlarının elektronik işlem cihazlarından ibaret birimleri hariç, şube, ajans, sabit ya da seyyar büroları gibi her türlü yerel teşkilatlarını,
- j) Özkaynak: Mevduat kabul eden ve etmeyen mikro finans kuruluşları için esas, unsur ve oranları Kurulca belirlenmek üzere, ana sermaye ve katkı sermaye toplamı ile bu toplamdan sermayeden indirilecek değerlerin düşülmesi sonucu bulunacak tutarı, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Mevduat Kabul Eden Mikro Finans Kuruluşları

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının kuruluş ve faaliyete geçme esasları

Madde 3- Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının kurulmasına, Kurulun en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararlarla izin verilir.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının, anonim şirket şeklinde kurulması, hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının ada yazılı olması, en az bir trilyon lirası her türlü muvazaadan arı olarak nakden ödenmiş sermaye olması şartıyla, özkaynaklarının ödenmiş sermayeden az olmaması, ana sözleşmelerinin bu Kanun hükümlerine uygun olması, kurucularının;

- a) Müflis veya konkordato ilan etmemiş olması,
- b) Tasfiyeye tabi tutulan bankerler, bankalar, sigorta şirketleri ile para ve sermaye piyasalarında faaliyet gösteren kurumlarda ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen bankalarda doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on ve daha fazla bir oranda pay sahibi olmaması,
- c) Hakkında 4389 sayılı Bankalar Kanununun 14 üncü maddesi uyarınca işlem yapılmakta olan bir bankada doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on ve daha fazla oranda veya bu oranın altında olsa dahi yönetim veya denetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmaması,
- d) Taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar bile ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis cezasıyla cezalandırılmamış olması ve 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22 nci maddesi ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine muhalefet yahut basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, kara para aklama veya Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya iştirak suçlarından dolayı hüküm giymiş bulunmaması, şarttır.

Siyasi partiler, dernekler, vakıflar, sendikalar, meslek kuruluşları, kooperatifler, birlikler, yerel yönetimler ve bunlar tarafından kurulan veya bunların doğrudan veya dolaylı olarak pay sahibi olduğu kuruluş ve şirketler, mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarında, hiç bir şekil ve surette doğrudan ya da dolaylı olarak pay sahibi olamazlar. Bu yasak basın, yayın, televizyon ve radyo kuruluşları, bu kuruluşlarda doğrudan veya dolaylı olarak pay sahibi olanlar ile bunlarla 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 245 inci maddesinin (3) numaralı bendinde yazılı derecelerde akrabalığı bulunan kimseler ve basın, yayın, televizyon ve radyo kuruluşlarında ücret veya sair adlar altında yapılan ödemelerle istihdam edilenler bakımından da uygulanır.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarınca, yurt içinde veya yurt dışında yerleşik gerçek veya tüzel kişilerden, Kurumdan izin alınması kaydıyla sağlanan, herhangi bir şarta bağlı olmayan ve geri ödenme talebi bulunmayan, bağış niteliğindeki kaynaklar, özkaynakların hesabında ana sermaye unsuru olarak değerlendirilir.

Kuruluş izni almış olan mevduat kabul eden mikro finans kuruluşunun, faaliyete geçmek için, Kuruldan ayrıca izin alınması şarttır. Kuruluş için Kuruma yapılacak başvurulara ve başvuruda aranacak bilgi ve belgeler ile faaliyet izninin verilmesine ilişkin esas ve usuller, Kurulca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Kuruluşa ilişkin izinler, izin tarihinden itibaren bir yıl içinde faaliyete geçilmemesi halinde geçersiz olur.

Ana sözleşme ve ortak değişiklikleri, hisse devirleri

Madde 4- Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının ana sözleşmelerinin değiştirilmesinde Kurumun uygun görüşü aranır. Kurumca uygun görülmeyen değişiklik tasarıları genel kurulda görüşülemez ve Ticaret Siciline tescil edilemez.

Bir kişinin, mevduat kabul eden mikro finans kuruluşunda doğrudan veya dolaylı olarak sermayenin yüzde onunu ve daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait doğrudan veya dolaylı payların sermayenin yüzde onunu ve daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait payların sermayenin yüzde on, yüzde yirmi, yüzde otuzüç veya yüzde ellisini aşması sonucunu veren pay edinimleri ile bir ortağa ait payların bu oranların altına düşmesi sonucunu veren pay devirleri Kurulun iznine tabidir. Ortak sayısının beşten aşağı düşmesine yol açan işlemler ile izin alınmadan yapılan pay devirleri pay defterine kaydolunmaz. Bu hükme aykırı olarak pay defterine yapılan kayıtlar hükümsüzdür. Oy hakkı edinilmesi ile hisselerin rehd edilmesinde ve hisseler üzerinde intifa hakkı tesis edilmesinde de bu hüküm uygulanır. Yönetim veya denetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren payların devri yukarıdaki oransal sınırlara bakılmaksızın Kurulun iznine tabidir.

Sermayenin yüzde onuna ve daha fazlasına veya bu oranın altında olsa dahi yönetim veya denetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren paylara sahip olan ortakların kurucularda aranan nitelikleri taşınması şarttır.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının yönetim organları

Madde 5- Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının yönetim kurulu üyelerinin yarıdan bir fazlası ile genel müdürlerinin mühendislik, hukuk, iktisat, işletmecilik, kamu yönetimi, maliye, bankacılık veya finans alanlarında lisans veya lisans üstü öğrenim görmüş olmaları, genel müdür yardımcılarının en az yarısının yukarıda belirtilen alanlarda olmak kaydıyla, lisans veya lisansüstü öğrenim görmüş olmaları, genel müdürlerin finans veya işletmecilik alanında asgari yedi yıl, genel müdür yardımcılarının görevlendirildikleri alanlarda asgari beş yıl mesleki deneyim sahibi olmaları şarttır.

Genel müdür veya yardımcısı olarak atanacakların bu maddede aranan şartları taşıdıklarını gösterir belgelerle birlikte, atama tarihinden önce Kuruma bildirilmesi şarttır. Bunların atanmaları, Kurum tarafından uygun görüş verilmesi halinde yapılır.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarında, yönetim kurulu başkanı, yönetim kurulu üyesi, denetçi, genel müdür, genel müdür yardımcısı veya birinci derece imza yetkisini haiz olarak görev yapacakların, 3 üncü maddede belirtilen kuruculara ilişkin şartları taşınması zorunludur. Bu şartları kaybeden görevlilerin imza yetkileri mevduat kabul eden mikro finans kuruluşu tarafından derhal kaldırılır.

Bu görevliler, 19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Kanun hükümlerine tabidirler. Mal bildiriminin esas ve usulleri Kurulca belirlenir.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarında şubeler

Madde 6- Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının şube açması, Kurumun iznine tabidir. Şube açma izninin verilmesine ilişkin esas ve usuller yönetmelikle düzenlenir.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarında krediler

Madde 7- Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları, yönetim kurulu kararı ile mikro girişimcilere ve mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarına nakdi kredi kullanabilir. Yönetim kurulu, bu yetkisini belirleyeceği esaslar çerçevesinde, genel müdürlüğe veya şubelere devredebilir. Yetki devri, yönetim kurulunun sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Bir mikro girişimciye kullanılacak nakdi kredi miktarı ve şartları, mikro finans kuruluşu ile mikro girişimci arasındaki mutabakat sonucu belirlenir. Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları, birden fazla mikro girişimcinin bir araya gelerek oluşturdukları gruplara, grubu oluşturan her bir mikro girişimcinin müteselsil kefaletini sağlamak şartıyla kredi kullanabilir. Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarına verilecek kredilerin tutarı ve kredinin teminatı, mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarınca değerlendirilerek belirlenir.

Mikro finans kuruluşu tarafından kullanılan kredi toplamı özkaynaklarını aşamaz. Bir mikro finans kuruluşu tarafından kullanılacak toplam kredi miktarı, bir mikro girişimci için özkaynaklarının yüzde ikisini, mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşu için özkaynaklarının yüzde onunu aşamaz.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları, kredileri ile diğer alacaklarından doğmuş veya doğması beklenen, ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararlarını karşılamak amacıyla, genel ve özel nitelikte karşılık ayırmak zorundadırlar. Karşılık ayrılacak kredi ve alacakların nitelikleri ile karşılıklara ilişkin esas ve usuller Kurulca düzenlenir. Ayrılan özel karşılıkların tamamı, ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.

Mevduat kabulü

Madde 8- Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarına, talepleri ve Kurumca uygun görülmesi halinde, Kurulun en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararla mevduat kabul etme izni verilir. Mevduat kabul etme izni için Kuruma yapılacak başvurulara ve başvuruda aranacak bilgi ve belgeler ile mevduat kabul etme izninin verilmesine ilişkin esas ve usuller Kurulca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının, özkaynaklarına göre kabul edebilecekleri toplam mevduatın azami sınırı, özkaynaklarının iki katını geçmemek üzere her bir mevduat kabul eden mikro finans kuruluşu için Kurumca belirlenir.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları, gerçek kişiler tarafından bu nam altında açtırılan ve ticari işlemlere konu olmayan tasarruf mevduatını, diğer mevduat hesaplarından ayırmak ve mevduat hesaplarını, Kurumca belirlenecek vade ve türlerine göre tasnif etmek zorundadırlar.

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun rehinlere ve 818 sayılı Borçlar Kanununun alacağın devir ve temlikine ilişkin hükümleri ile diğer kanunların verdiği yetkiler ve koyduğu yükümlülükler saklı kalmak şartıyla, mevduat sahiplerinin mevduatlarını geri alma hakları hiçbir suretle sınırlanmaz. Mevduat sahibi ile mevduat kabul eden mikro finans kuruluşu arasında vade ve ihbar süresi hakkında kararlaştırılan şartlar saklıdır.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarınca kabul edilen mevduat, 4389 sayılı Bankalar Kanununun 15 inci maddesinin (6) numaralı fıkrası ile düzenlenen mevduat sigortası kapsamında değildir.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları, nezdlerinde veya yurt içindeki bankalarda ya da özel finans kurumlarında, kabul ettikleri mevduatın yüzde onbeşine karşılık gelen tutarda Devlet iç borçlanma senedi veya nakit olarak likidite bulundurmamak zorundadır.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları nezdindeki her türlü mevduat, emanet ve alacaklardan en son talep, işlem veya mudinin herhangi bir şekilde yazılı talimatı tarihinden başlayarak, on yıl içinde aranmayanlar zamanaşımına uğrar. Zamanaşımına uğrayan mevduat, emanet ve alacaklar Hazineye gelir kaydedilir.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının yapamayacakları iş ve işlemler

Madde 9- Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları, bu Kanunda belirlenen faaliyet konusu dışında, hiçbir ticari ve sınai faaliyette bulunamaz. Bu çerçevede mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları;

- a) Mikro girişimciler ve mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları dışında hiçbir gerçek ya da tüzel kişiye aynı ya da nakdi kredi veremez,
- b) Kredi kartı çıkaramaz, çekle işleyen hesap açamaz, çek karnesi veremez,
- c) Yabancı para üzerinden kredi veremez,
- d) Ortaklık kuramaz, kurulmuş ortaklıklarda pay sahibi olamaz,
- e) İhtiyaçları için Kurumca izin verilen sayı ve büyüklüğün üstünde gayrimenkul edinemez.

Alacaklardan dolayı edinilen ortaklık payları, emtia ve gayrimenkuller ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre, sermaye piyasası araçları ihracı bu maddeye göre yasak kapsamında değerlendirilmez.

Alacaklardan dolayı edinilen ortaklık payları, gayrimenkul ve emtianın elden çıkartılmasına ilişkin esas ve usuller, Kurumca çıkarılacak yönetmelik ile belirlenir.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarında yazılı sözleşme zorunluluğu

Madde 10- Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının, mikro girişimciler ve mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları ile olan kredi ilişkisini düzenleyen sözleşmelerin geçerliliği yazılı şekilde tabidir.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının, müşterileri ile imzalayacağı sözleşmenin bir örneği ile birlikte, sözleşme hükümleri hakkında Kurumca istenildiğinde detaylı bilgi vermeleri zorunludur. Sözleşme hükümleri açık, anlaşılır ve kolaylıkla okunabilecek boyutlarda düzenlenir. Sözleşmede temerrüt dahil her türlü faiz oranı, yaptırım, ücret ve komisyon gibi parasal yükümlülüklerle ilişkin hükümler ile sözleşmenin yenilenmesi ve feshine ilişkin hususlar taraflarca kolayca anlaşılabilirlik belirli esaslara bağlanır. Müşterilerden sözleşmede yer alanlar dışında; faiz, komisyon veya masraf gibi adlar altında hiçbir şekil ve suretle ödeme talebinde bulunulamaz. Taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen şartlar, sözleşme süresi içerisinde müşteri aleyhine değiştirilemez.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarında hesap ve kayıt düzeni, mali tablolar, denetim

Madde 11- Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları, kanuni zorunluluklar dışında hesap ve kayıtları ile mali tablolarını, Kurulca belirlenecek esas ve usullere uygun şekilde tutmak, yayımlamak ve ilgili mercilere göndermekle yükümlüdür.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının, genel kurullarına sunacakları mali tablolarının, Kurulca belirlenecek esas ve usuller dahilinde bankalarda denetim yetkisi almış bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmesi şarttır.

Kurul, mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının mali bünyeleri ve kaynaklarının kullanımı ile ilgili standart oranları ve bu oranların gerekli görüldüğü takdirde yayımlanmasına ilişkin esas ve usulleri tespit yetkilidir. Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları tespit edilecek oranlara uymak zorundadır.

Kurum, bu Kanunun uygulanmasını izlemek amacıyla mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarından belirleyeceği esaslar ve örneklere uygun her türlü bilgi, belge, cetvel ve rapor istemeye yetkilidir. Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları, bunları Kuruma tevdi etmekle yükümlüdür.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının her türlü işlemlerinin denetimi, varlıkları, alacakları, özkaynakları, borçları, kar ve zarar hesapları arasındaki ilgi ve dengelerin ve mali bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların tespit ve tahlili ile bu kapsamdaki inceleme ve soruşturmalar Kurum tarafından yapılır.

Bankalar Yeminli Murakıpları ve yardımcıları mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları ile bunlarla ilgili diğer gerçek ve tüzel kişilerden bu Kanun hükümleri ile ilgili görecekları bütün bilgileri istemeye, bunların tüm defter, kayıt ve belgelerini incelemeye yetkili olup, bilgi istenenler de istenilen bilgileri vermekle, defter, kayıt ve belgeleri incelemeye hazır bulundurmamakla yükümlüdürler. Kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve benzeri kuruluşlar ile Risk Merkezi, görevleriyle ilgili olarak istenecek her türlü bilgiyi gizli de olsa Bankalar Yeminli Murakıpları ve yardımcılarına vermek zorundadırlar.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının faaliyet izninin kaldırılması

Madde 12- Kurumca aşağıdaki durumlardan bir veya birkaçının varlığının tespiti halinde Kurul, bir mevduat kabul eden mikro finans kuruluşuna verilen faaliyet iznini, en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararla kaldırmaya yetkilidir.

- a) Yükümlülüklerini vadesinde yerine getirememesi,
- b) Yükümlülüklerinin toplam tutarının varlıklarının toplam tutarını aşması,
- c) Faaliyetine devamının mevduat sahiplerinin hakları bakımından tehlike arz etmesi,
- d) 8 inci maddede belirlenen sınırların aşıldığının tespiti halinde Kurumca verilecek süre içinde aşımın giderilmemesi,
- e) 9 uncu maddeye göre yasaklanan faaliyetlerde bulunduğu tespitinde Kurumca verilecek süre içinde bu faaliyetlerini tasfiye etmemesi,
- f) 11 inci maddede yer alan yükümlülüklere uymadığının tespiti halinde Kurumca verilecek süre içinde uyumsuzluğun giderilmemesi,
- g) Kara paranın aklanmasının önlenmesine ilişkin mevzuata aykırı fiillerin tespiti.

Faaliyet izni kaldırılan mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları genel hükümlere göre tasfiye edilir. Tasfiye halinde, tasarruf mevduatı sahiplerinin alacakları öncelikli olarak ödenir. Kurum, tasfiye işlemlerini denetlemeye ve ilgililerden gerekli göreceği her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşunun yönetim kurulu başkan ve üyeleri, denetçileri ile genel müdür, genel müdür yardımcılarını ve imzaları mevduat kabul eden mikro finans kuruluşunu ilzam eden memurlarının, kanuna aykırı karar ve işlemleriyle mevduat kabul eden mikro finans kuruluşu hakkında bu madde hükümlerinin uygulanmasına neden olduklarının tespiti halinde, mevduat kabul eden mikro finans kuruluşuna verdikleri zararlar sınırlı olmak üzere, bunların şahsî sorumlulukları yoluna gidilerek Kurul kararına istinaden ve genel hükümler uyarınca, oluşacak tasfiye kurulunun talebi üzerine şahsen iflaslarına mahkemece karar verilebilir. Bu karar ve işlemler, mevduat kabul eden mikro finans kuruluşunun yönetim ve denetimini elinde bulunduran ortaklara menfaat temini amacıyla yapıldığı takdirde, menfaat temin eden ortaklar hakkında da temin ettikleri menfaat üzerinden aynı hüküm uygulanır.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarına uygulanacak idari para cezaları

Madde 13- Kurul kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle, mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarına, bu Kanunun;

- a) 4 üncü maddesi hükümlerine aykırılık halinde beş milyar lira,
- b) 5 inci maddesinin ikinci fıkrasına aykırı şekilde atama yapılması veya üçüncü fıkrasında belirtilen kişilerin yasaklanan görevlerde çalıştırılması halinde on milyar lira ve cezanın tebliğ tarihinden itibaren on iş günü içinde aykırılığın giderilmemesi halinde, bu sürenin bitiminden itibaren geçen her gün için verilmiş olan cezanın yüzde onu tutarında,
- c) 6 ncı maddesine aykırı şekilde şube açılması halinde sekiz milyar lira,
- d) 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki kredi sınırlarına uyulmaması halinde beş milyar liradan az olmamak üzere, aykırılık oluşturan tutarın yüzde onu tutarında,
- e) 7 nci maddesinin dördüncü fıkrasına göre, ayrılması gereken karşılıkların tesis edilmemesi halinde üç milyar liradan az olmamak üzere, ayrılması gereken karşılık tutarının binde ikisi; üç aydan az olmamak üzere Kurumca verilecek süre içinde aykırılığın giderilmemesi halinde ise tesis edilmeyen karşılık tutarının yüzde üçü tutarında,
- f) 8 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki sınıra uyulmaması halinde on milyar liradan az olmamak üzere aykırılık oluşturan tutarın yüzde biri tutarında,
- g) 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde iki milyar lira,
- h) 8 inci maddesinin altıncı fıkrasındaki yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde üç milyar liradan az olmamak üzere, bulundurulması gereken tutarın binde ikisi; üç aydan az olmamak üzere Kurumca verilecek süre içinde aykırılığın giderilmemesi halinde ise bulundurulması gereken tutarın yüzde üçü tutarında,
- i) 11 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına aykırılık halinde on milyar lira,

idari para cezası uygulanabilir.

İdari para cezalarının uygulanmasından önce ilgili mevduat kabul eden mikro finans kuruluşunun savunması alınır. Savunma istendiğine ilişkin yazının tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde savunma verilmemesi halinde savunma hakkından feragat edildiği kabul edilir.

İdari para cezalarının verilmesini gerektiren fiillerin tekrarı halinde, süreli ve oransal cezalar hariç olmak üzere, verilen para cezası iki katı, ikinci ve müteakip tekrarlarda üç katı artırılarak uygulanır. Bu cezaların verildiği tarihten itibaren iki yıl içinde idari para cezası verilmesini gerektiren aynı fiil işlenmediği takdirde, önceki cezalar tekrarda esas alınmaz. Verilen idari para cezalarına dair kararlar ilgililere 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir ve Kurumun bildirim üzerine 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre Maliye Bakanlığınca tahsil olunur.

Bu maddeye göre ceza uygulama hakkı, aykırılığın vuku bulduğu tarihten itibaren beş yıllık zamanaşımına tabidir. Adli ceza gerektiren fiiller için ayrıca idari para cezası uygulanmaz.

6 ncı maddeye aykırı şekilde şube açılması halinde birinci fıkranın (c) bendi hükmü uygulanmakla birlikte bunlar Kurumun talebi üzerine valiliklerce geçici veya sürekli olarak kapatılabilir.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarına uygulanacak adli cezalar

Madde 14- Bu Kanuna göre alınması gereken izinleri almaksızın, mikro girişimcilere finansman sağlama faaliyetleri ile uğraşan veya ticaret unvanları, her türlü belgeleri, ilan ve reklamları veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda mevduat kabul eden mikro finans kuruluşu adını kullanan, mikro girişimcilere finansman faaliyetinde buldukları iznini verecek söz ve deyimleri kullanan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri, fiile katılma derecelerine göre, üç yıldan beş yıla kadar hapis ve onbeş milyar liradan yirmibeş milyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar. Ayrıca, Kurulun talebi üzerine, bu suçları işleyen kişilerin işyerlerinin sürekli veya bir yılı geçmemek üzere geçici olarak kapatılmasına, ilan ve reklamlarının durdurulması veya toplatılmasına mahkemece karar verilir.

8 inci maddenin dördüncü fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla, mevduat sahiplerinin mevduatlarını geri almalarını kasıtlı olarak engelleyen mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının görevli veya ilgili mensupları altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş milyar lira ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşu yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları, görevleri dolayısıyla kendilerine tevdi olunan veya muhafazaları, denetim veya sorumlulukları altında bulunan mevduat kabul eden mikro finans kuruluşuna ait para veya sair varlıkları zimmetlerine geçirirlerse, altı yıldan oniki yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılacakları gibi, mevduat kabul eden mikro finans kuruluşunun uğradığı zararı tazmine mahkum edilirler. Bu fıkra da gösterilen suç, mevduat kabul eden mikro finans kuruluşunu aldatacak ve fiilin açığa çıkmamasını sağlayacak her türlü hileli faaliyette bulunmak suretiyle işlenmişse, faile oniki yıldan aşağı olmamak üzere, ağır hapis ve meydana gelen zararın üç katı kadar ağır para cezası verilir. Ayrıca, meydana gelen zararın ödenmemesi halinde, mahkemece re'sen ödetirilmesine hükümlenir. Zararın kovuşturma yapılmadan önce tamamıyla ödenmiş olması halinde cezaların yarısı, ödeme hükümden önce gerçekleştirilmiş ise, üçte bir oranında indirilir.

Bu Kanunda gösterilen yetkili mercilerin ve denetim görevlilerinin istedikleri bilgi ve belgeleri vermeyen ya da denetim görevlilerinin görevlerini yapmalarına engel olan gerçek kişilerle tüzel kişilerin görevli ve ilgilileri bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş milyar liradan onbeş milyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının, bu Kanunda gösterilen merciler ile denetim görevlilerine, mahkemelere ve diğer kamu kurumlarına hitaben düzenledikleri belgeler ile yayımladıkları belgelerde yapılan gerçeğe aykırı beyanlardan, işlemlerin kayıt dışı bırakılmasından veya gerçek mahiyetlerine uygun düşmeyen şekilde muhasebeleştirilmesinden dolayı, bunları veya bunların düzenlenmesine esas olan her türlü belgeleri imza edenler görev ve ilgilerine ve fiile katılma derecelerine göre, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve onbeş milyar liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Bu Kanunun uygulanmasında ve uygulanmasının denetiminde görev alanlar, görevleri sırasında öğrendikleri mevduat kabul eden mikro finans kuruluşları ve müşterilerine ait sırları, bu Kanuna ve özel kanunlarına göre yetkili olanlardan başkasına açıklayamazlar ve kendi yararlarına kullanamazlar. Bu yükümlülük, görevden ayrılmalarından sonra da devam eder. Bu yükümlülüğe uymayan kimseler hakkında, bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis ve on milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezasına hükümlenir.

Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarının mensupları ve diğer görevlileri, sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarına veya müşterilerine ait sırları bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Bu yükümlülük, görevden ayrılmalarından sonra da devam eder. Bu madde hükmüne aykırı davrandığı tespit edilen kişiler hakkında, bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis ve beş milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezasına hükümlenir.

Altıncı ve yedinci fıkralarda yazılı kişiler, sırları kendileri ya da başkaları için yarar sağlamak amacıyla açıklarlarsa, üç yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezasına ve onbeş milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkum edilmekle birlikte, fiilin önemine göre, bu Kanun kapsamına giren kuruluşlarda görev yapmaları geçici veya sürekli olarak yasaklanır.

Bu Kanuna göre, suç teşkil eden hareket ve fiiller başka kanunlara göre de cezayı gerektirdiği takdirde, faileri hakkında en ağır cezayı gerektiren kanun maddesi uygulanır. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun sorumluluğu gerektiren hükümleri saklıdır.

Bu Kanunda belirtilen cezalara ilişkin suçlardan dolayı kovuşturma yapılması, Kurumun Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvuruda bulunmasına bağlıdır. Bu başvuru ile Kurum aynı zamanda müdahil sıfatını kazanır. Cumhuriyet savcılarını kovuşturmaya yer olmadığına karar verilerse, Kurum, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre kendisine tebliğ edilecek bu kararlara karşı itiraza yetkilidir. Bu maddenin üçüncü, yedinci ve sekizinci fıkralarında yazılı suçlardan dolayı ilgili kişi ve kuruluşların dava açma hakkı saklıdır. Bu maddeye göre açılacak davalar, ilgili mevduat kabul eden mikro finans kuruluşunun merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemelerde 3005 sayılı Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu hükümlerine göre görülür. Para cezalarında tüzel kişilerin sorumluluğu 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 65 inci maddesine göre tayin olunur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Mevduat Kabul Etmeyen Mikro Finans Kuruluşları

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları

Madde 15- Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının kurulmasına Kurul kararı ile izin verilir. Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının faaliyete geçmeleri için, bir asgari sermaye şartı aranmaz.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının, yönetmelikte belirtilen büyüklüklerine göre, anonim şirket veya limited şirket şeklinde kurulması, ana sözleşmelerinin bu Kanun hükümlerine uygun olması, kurucularının;

- Müflis veya konkordato ilan etmiş olmaması,
- Tasfiyeye tabi tutulan bankerler, bankalar, sigorta şirketleri ile para ve sermaye piyasalarında faaliyet gösteren kurumlarda ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen bankalarda doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on ve daha fazla oranda pay sahibi olmaması,
- Hakkında 4389 sayılı Bankalar Kanununun 14 üncü maddesi uyarınca işlem yapılmakta olan bir bankada doğrudan veya dolaylı olarak yüzde on ve daha fazla oranda veya bu oranın altında olsa dahi yönetim veya denetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren pay sahibi olmaması,
- Taksirli suçlar hariç olmak üzere affa uğramış olsalar bile, ağır hapis veya beş yıldan fazla hapis cezasıyla cezalandırılmamış olması ve 4389 sayılı Bankalar Kanununun 22 nci maddesi ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine muhalefet yahut basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlar ile istimal ve istihlak kaçakçılığı dışında kalan kaçakçılık suçları, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma,

kara para aklama veya Devlet sırlarını açığa vurma, vergi kaçakçılığı veya iştirak suçlarından dolayı hüküm giymiş bulunmaması, şarttır.

Siyasi partiler, mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarında hiçbir şekil ve surette doğrudan ya da dolaylı olarak pay sahibi olamazlar. Bu yasak basın, yayın, televizyon ve radyo kuruluşları, bu kuruluşlarda doğrudan veya dolaylı olarak pay sahibi olanlar ile bunlarla 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 245 inci maddesinin (3) numaralı bendinde yazılı derecelerde akrabalığı bulunan kimseler ve basın, yayın, televizyon ve radyo kuruluşlarında ücret veya sair adlar altında yapılan ödemelerle istihdam edilenler bakımından da uygulanır.

2908 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine göre kurulan ve faaliyet gösteren dernekler, 4721 sayılı Türk Medeni Kanununa göre kurulan ve faaliyet gösteren vakıflar ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümlerine göre kurulan kooperatifler ve birlikler Kurumdan izin almak kaydıyla, mikro girişimcilere finansman sağlamak üzere mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşu kurabilirler.

Sendikalar, meslek kuruluşları, yerel yönetimler ve bunlar tarafından kurulan veya bunların doğrudan veya dolaylı olarak pay sahibi olduğu kuruluş ve şirketler, münzam ve emeklilik sandıkları da mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşu kurabilirler. Faaliyet izninin verilmesine ilişkin esas ve usuller Kurulca düzenlenir. İzin verilmesine esas teşkil eden şartların kaybedilmesi halinde, verilen izin aynı usulde kaldırılır ve ilgili mercilere bildirilir. Bu kapsamdaki faaliyetler bu Kanun hükümlerine tabi değildir.

Bu kuruluşlar, mikro girişimcilere finansman sağlama faaliyetleri ile ilgili olarak, Kurumun belirleyeceği esas ve örneklerle uygun olarak isteyeceği her türlü bilgi, belge, cetvel, rapor ve mali tabloyu Kuruma tevdi etmekle yükümlüdür.

Bu kuruluşların mikro girişimcilere finansman sağlama faaliyetleri hakkında, yılda bir kez yönetmelikte belirlenen esaslar çerçevesinde, büyüklüklerine göre serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavir tarafından düzenlenecek denetim raporu, her yılın mart ayı sonuna kadar Kuruma tevdi edilir.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının yurt içinde veya yurt dışında yerleşik gerçek veya tüzel kişilerden, Kurumdan izin alınması kaydıyla sağlanan, herhangi bir şarta bağlı olmayan ve geri ödenme talebi bulunmayan bağış niteliğindeki kaynaklar, özkaynaklar hesabında yer alır.

Kurulmuş olan mevduat kabul etmeyen bir mikro finans kuruluşunun faaliyete geçmek için Kuruldan ayrıca mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşu faaliyet izni" alması şarttır.

Faaliyet izni için, Kuruma yapılacak başvurulara ve başvuruda aranacak bilgi ve belgeler ile faaliyet izninin verilmesine ilişkin esas ve usuller Kurulca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Kuruluşa ilişkin izinler, izin tarihinden itibaren bir yıl içinde faaliyete geçilmemesi halinde geçersiz olur.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının anasözleşme ve ortak değişiklikleri, hisse devirleri

Madde 16- Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının ana sözleşme ve ortak değişiklikleri ile hisse devirlerine ilişkin hususlarda 4 üncü madde hükümlerine uyum ve Kurumun izni aranır.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının yönetim organları

Madde 17- Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının yönetim organları, ana sözleşmelerinde belirtilen esaslara uygun olarak belirlenir.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarında şubeler

Madde 18- Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının şube açması ve şubelerin faaliyete geçmesi Kurumun iznine tabidir.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarında krediler

Madde 19- Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları, yönetim kurulu kararı ile mikro girişimcilere kredi kullanabilir. Yönetim kurulu, bu yetkisini belirleyeceği esaslar çerçevesinde genel müdürlüğe veya şubelere devredebilir. Yetki devri, yönetim kurulunun sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

Bir mikro girişimciye kullanılacak kredi miktarı ve şartları, mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşu ile mikro girişimci arasındaki mutabakat sonucu belirlenir.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları; birden fazla mikro girişimcinin bir araya gelerek oluşturdukları gruplara da tarafların mutabık kaldıkları şartlarla kredi kullanabilir.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının yapamayacakları iş ve işlemler

Madde 20- Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları, bu Kanunda belirlenen faaliyet konusu dışında hiçbir ticari ve sınai faaliyette bulunamaz. Bu çerçevede mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları;

- a) Mikro girişimciler dışında hiçbir gerçek ya da tüzel kişiye ayni ya da nakdi kredi veremez,
- c) Kredi kartı çıkaramaz, çekle işleyen hesap açamaz, çek karnesi veremez,
- b) Yabancı para üzerinden kredi veremez,
- c) İhtiyaçları için Kurumca izin verilen sayı ve büyüklüğün üstünde gayrimenkul edinemez,
- d) Ortaklık kuramaz, kurulmuş ortaklıklarda pay sahibi olamaz.

Alacaklardan dolayı edinilen ortaklık payları, emtia ve gayrimenkuller ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu hükümlerine göre, sermaye piyasası araçları ihracı bu maddeye göre yasak kapsamında değerlendirilmez.

Alacaklardan dolayı edinilen ortaklık payları, gayrimenkul ve emtiyanın elden çıkartılmasına ilişkin esas ve usuller Kurumca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarında yazılı sözleşme zorunluluğu

Madde 21- Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının mikro girişimciler ile olan kredi ilişkisini düzenleyen sözleşmelerin geçerliliği yazılı şekilde tabidir.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının, müşterileri ile imzalayacağı sözleşmenin bir örneği ile birlikte, sözleşme hükümleri hakkında Kurumca istendiğinde detaylı bilgi verilmesi zorunludur. Sözleşme hükümleri açık, anlaşılır ve kolaylıkla okunabilecek boyutlarda düzenlenir. Sözleşmede hizmet maliyeti veya temerrüt dahil her türlü faiz oranı, yaptırım, ücret ve komisyon gibi parasal yükümlülüklerle ilişkin hükümler ile sözleşmenin yenilenmesi ve feshine ilişkin hususlar taraflarca kolayca anlaşılabilir belirlenir esaslara bağlanır.

Müşterilerden sözleşmede yer alanlar dışında; faiz, komisyon, hizmet maliyeti veya masraf gibi adlar altında hiçbir şekil ve suretle ödeme talebinde bulunulamaz. Taraflar arasında akdedilen sözleşmede öngörülen şartlar, sözleşme süresi içerisinde müşteri aleyhine değiştirilemez.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarında hesap ve kayıt düzeni, mali tablolar, denetim

Madde 22- Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının, kanuni zorunluluklar dışında hesap ve kayıtları ile mali tablolarını Kurumca belirlenecek esas ve usullere uygun şekilde tutmak, yayımlamak ve ilgili mercilere göndermekle yükümlüdürler.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının mali tablolarının, Kurumca çıkarılacak yönetmelikle belirlenecek esaslara uygun olarak büyüklüklerine göre serbest muhasebeci mali müşavir veya yeminli mali müşavir tarafından denetlenmesi şarttır.

Kurul, mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının mali bünyeleri ve kaynaklarının kullanımı ile ilgili standart oranları ve bu oranların gerekli görüldüğü takdirde yayımlanmasına ilişkin esas ve usulleri tespit etmektedir. Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları tespit edilecek oranlara uymak zorundadır.

Kurum, bu Kanunun uygulanmasını izlemek amacıyla mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarından, belirleyeceği esaslar ve örneklerle uygun her türlü bilgi, belge, cetvel ve rapor istemeye yetkilidir. Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları bunları Kuruma tevdi etmekle yükümlüdür.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının her türlü işlemlerinin denetimi, varlıkları, alacakları, özkaynakları, borçları, kar ve zarar hesapları arasındaki ilgi ve dengelerin ve mali bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların tespit ve tahlili ile bu kapsamdaki inceleme ve soruşturmalar Kurum tarafından yapılır.

Bankalar Yeminli Murakıpları ve yardımcıları; mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları ile bunlarla ilgili diğer gerçek ve tüzel kişilerden bu Kanun hükümleri ile ilgili görecekları bütün bilgileri istemeye, bunların tüm defter, kayıt ve belgelerini incelemeye yetkili olup, bilgi istenenler de istenilen bilgileri vermekle; defter, kayıt ve belgeleri incelemeye hazır bulundurmaya yükümlüdürler. Kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve benzeri kuruluşlar ile Risk Merkezi, görevleriyle ilgili olarak istenecek her türlü bilgiyi gizli de olsa, Bankalar Yeminli Murakıpları ve yardımcılarına vermek zorundadırlar.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarında faaliyet izninin kaldırılması

Madde 23- Kurumca aşağıdaki durumlardan bir veya birkaçının varlığının tespiti halinde Kurul, bir mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşuna verilen faaliyet iznini Kurul kararıyla kaldırmaya yetkilidir.

- Yükümlülüklerini vadesinde yerine getirememesi,
- Yükümlülüklerinin toplam tutarının varlıklarının toplam tutarını aşması,
- 20 nci maddede göre yasaklanan faaliyetlerde bulunulduğunun tespiti halinde, Kurumca verilecek süre içinde bu faaliyetlerini tasfiye etmemesi,
- 22 nci maddede yer alan yükümlülüklere uymadığının tespiti halinde, Kurumca verilecek süre içinde uyumsuzluğun giderilmemesi,
- Kara paranın aklanmasının önlenmesine ilişkin mevzuata aykırı fiillerin tespiti.

Faaliyet izni kaldırılan mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları, genel hükümlere göre tasfiye edilir. Kurum, tasfiye işlemlerini denetlemeye ve ilgililerden gerekli göreceği her türlü bilgi ve belgeyi istemeye yetkilidir.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşunun yönetim kurulu başkan ve üyeleri, denetçileri ile genel müdür, genel müdür yardımcıları ve imzaları mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşunu ilzam eden memurlarının kanuna aykırı karar ve işlemleriyle mikro finans kuruluşu hakkında bu madde hükümlerinin uygulanmasına neden olduklarının tespiti halinde, mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşuna verdikleri zararlarla sınırlı olmak üzere, bunların şahsi sorumlulukları yoluna gidilerek Kurul kararına istinaden ve genel hükümler uyarınca oluşacak tasfiye kurulunun talebi üzerine, şahsın iflasına mahkemece karar verilebilir.

Bu karar ve işlemler mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşunun yönetim ve denetimini elinde bulunduran ortaklara menfaat temini amacıyla yapıldığı takdirde, menfaat temin eden ortaklar hakkında da temin ettikleri menfaat üzerinden aynı hüküm uygulanır.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarına uygulanacak idari para cezaları

Madde 24- Kurul kararıyla ve gerekçesi belirtilmek suretiyle mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarına, bu Kanunun;

- 16 ncı maddesi hükümlerine aykırılık halinde üç milyar lira,
- 18 inci maddesine aykırı şekilde şube açılması halinde beş milyar lira,
- 22 nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarına aykırılık halinde beş milyar lira, idari para cezası uygulanabilir.

İdari para cezalarının uygulanmasından önce, ilgili mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşunun savunması alınır. Savunma istendiğine ilişkin yazının tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde savunma verilmemesi halinde, savunma hakkından feragat edildiği kabul edilir.

İdari para cezalarının verilmesini gerektiren fiillerin tekrarı halinde, verilen para cezası iki katı, ikinci ve müteakip tekrarlarında üç katı artırılarak uygulanır. Bu cezaların verildiği tarihten itibaren iki yıl içinde idari para cezası verilmesini gerektiren aynı fiil işlenmediği takdirde, önceki cezalar tekrarda esas alınmaz. Verilen idari para cezalarına dair kararlar ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir ve Kurumun bildirim üzerine 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre Maliye Bakanlığınca tahsil olunur.

Bu maddeye göre ceza uygulama hakkı, aykırılığın vuku bulduğu tarihten itibaren beş yıllık zamanaşımına tabidir. Adli ceza gerektiren fiiller için ayrıca idari para cezası uygulanmaz.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarına uygulanacak adli cezalar

Madde 25- Bu Kanuna göre, alınması gereken izinleri almaksızın mikro girişimcilere finansman sağlama faaliyetleriyle uğraşan veya ticaret unvanları, her türlü belgeleri, ilan ve reklamları veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşu adını kullanan, mikro girişimcilere finansman faaliyetinde buldukları iznini oluşturacak söz ve deyimleri kullanan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri, fiile katılma derecelerine göre, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş milyar liradan on milyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Ayrıca, Kurulun talebi üzerine, bu suçları işleyen kişilerin işyerlerinin sürekli veya bir yılı geçmemek üzere geçici olarak kapatılmasına, ilan ve reklamlarının durdurulması veya toplatılmasına mahkemece karar verilir.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşu yönetim kurulu başkan ve üyeleri ile diğer mensupları görevleri dolayısıyla kendilerine tevdi olunan veya muhafazaları, denetim veya sorumlulukları altında bulunan mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşuna ait para veya sair varlıkları zimmeterine geçirirlerse, altı yıldan oniki yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılacakları gibi, mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşunun uğradığı zararın tazmine mahkum edilirler.

Üçüncü fıkrada gösterilen suç, mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşunu aldatacak ve fiilin açığa çıkmamasını sağlayacak her türlü hileli faaliyette bulunmak suretiyle işlenmiş ise, faile oniki yıldan aşağı olmamak üzere ağır hapis ve meydana gelen zararın üç katı kadar ağır para cezası verilir. Ayrıca, meydana gelen zararın ödenmemesi halinde, mahkemece re'sen ödettirilmesine hükümlenir. Zararın kovuşturma yapılmadan önce, tamamıyla ödenmiş olması halinde cezaların yarısı, ödeme hükümden önce gerçekleştirilmiş ise üçte bir oranında indirilir.

Bu Kanunda gösterilen yetkili mercilerin ve denetim görevlilerinin istedikleri bilgi ve belgeleri vermeyen ya da denetim görevlilerinin görevlerini yapmalarına engel olan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevli ve ilgilileri bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş milyar liradan onbeş milyar liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılırlar.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının bu Kanunda gösterilen merciler ile denetim görevlilerine, mahkemelere ve diğer resmi dairelere hitaben düzenledikleri belgeler ile yayımladıkları belgelerde yapılan gerçeğe aykırı beyanlardan, işlemlerin kayıt dışı bırakılmasından veya gerçek mahiyetlerine uygun düşmeyecek şekilde muhasebeleştirilmesinden dolayı, bunları veya bunların düzenlenmesine esas olan her türlü belgeleri imza edenler, görev ve ilgililerine ve fiile katılma derecelerine göre, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve onbeş milyar liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılırlar.

Bu Kanunun uygulanmasında ve uygulanmasının denetiminde görev alanlar, görevleri sırasında öğrendikleri mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları ve müşterilerine ait sırları, bu Kanuna ve özel kanunlarına göre yetkili olanlardan başkasına açıklayamazlar ve kendi yararlarına kullanamazlar.

Bu yükümlülük görevden ayrılmalardan sonra da devam eder. Bu yükümlülüğe uymayan kimseler hakkında, bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis ve on milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezasına hükümlenir.

Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarının mensupları ve diğer görevlileri, sıfat ve görevleri dolayısıyla öğrendikleri mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarına veya müşterilerine ait sırları, bu konuda kanunen açıkça yetkili kılınan mercilerden başkasına açıklayamazlar. Bu yükümlülük görevden ayrılmalardan sonra da devam eder. Bu madde hükmüne aykırı davrandığı tespit edilen kişiler hakkında bir yıldan üç yıla kadar ağır hapis ve beş milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezasına hükümlenir.

Beşinci ve altıncı fıkralarda yazılı kişiler, sırları kendileri ya da başkaları için yarar sağlamak amacıyla açıklarlarsa, üç yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezasına ve onbeş milyar liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkum edilmekle birlikte, fiilin önemine göre, bu Kanun kapsamına giren kuruluşlarda görev yapmaları geçici veya sürekli olarak yasaklanır.

Bu Kanuna göre suç teşkil eden hareket ve fiiller başka kanunlara göre de cezayı gerektirdiği takdirde, faileri hakkında en ağır cezayı gerektiren kanun maddesi uygulanır. 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun sorumluluğu gerektiren hükümleri saklıdır.

Bu Kanunda belirtilen cezalara ilişkin suçlardan dolayı kovuşturma yapılması, Kurumun Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvuruda bulunmasına bağlıdır. Bu başvuru ile Kurum aynı zamanda müdahil sıfatını kazanır. Cumhuriyet savcılığı kovuşturmayla yer olmadığına karar verirse, Kurum, 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre kendisine tebliğ edilecek bu kararlara karşı itiraza yetkilidir.

İkinci, altıncı ve yedinci fıkralarda yazılı suçlardan dolayı ilgili kişi ve kuruluşların dava açma hakkı saklıdır. Bu maddeye göre açılacak davalar, ilgili mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşunun merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemelerde 3005 sayılı Meşhud Suçların Muhakeme Usulü Kanunu hükümlerine göre görülür. Para cezalarında tüzel kişilerin sorumluluğu, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 65 inci maddesine göre tayin olunur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Diğer Hükümler

Bankalar ve özel finans kurumları ile ilgili hükümler

Madde 26 - Mikro girişimcilere bu Kanun hükümleri ile öngörüldüğü şekilde finansman sağlayan ve 4389 sayılı Bankalar Kanunu hükümlerine göre faaliyet gösteren bankalar ile özel finans kurumlarına, mikro girişimcilere finansman sağlama faaliyetleriyle sınırlı olmak kaydıyla, bu Kanunun 31, 32, 33 ve 34 üncü maddelerinde yer alan hükümler aynen uygulanır.

Mikro Finans Kuruluşları Birliği

Madde 27- Mikro finans alanında faaliyet gösteren mevduat kabul eden ve etmeyen kuruluşların üye olduğu ve Kurulca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde kurulan ve faaliyete geçen Mikro Finans Kuruluşları Birliği oluşturulur.

Mikro Finans Güvence Fonu

Madde 28- Mevduat kabul eden mikro finans kuruluşlarındaki mevduat hesaplarının sigorta edilebilmesi amacıyla, Kurulca belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde mikro finans kuruluşları mevduatlarına ilişkin Mikro Finans Güvence Fonu oluşturulur.

Mevduat kabul eden ve etmeyen mikro finans kuruluşlarında parasal tutarlar

Madde 29- Bu Kanundaki parasal sınır ve oranlardanher biri, her yıl kısmen ya da tamamen, Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan toptan eşya fiyatları endeksinin iki katının gerektirdiği miktar ve sınırları geçmemek üzere Kurul kararıyla artırılabilir.

Diğer kanunların uygulanması

Madde 30- Mevduat kabul eden ve etmeyen mikro finans kuruluşları hakkında 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanununun 40 ıncı maddesi hükmü uygulanmaz.

Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümler uygulanır.

Madde 31- 3/6/1949 tarihli ve 5422 Kurumlar Vergisi Kanununun 7 nci maddesinin sonuna aşağıdaki bent eklenmiştir.

“26. Faaliyetlerinden elde ettikleri karları, sermayelerine ilave eden ve mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşları.”

Madde 32- 8/6/1959 tarihli ve 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

“m) Mevduat kabul etmeyen mikro finans kuruluşlarınca Mikro Finans Kuruluşları Hakkında Kanun hükümlerine göre sağlanan bağışlar.”

Madde 33- 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 29 uncu maddesine aşağıdaki bent eklenmiştir.

“ v) Mevduat kabul eden ve etmeyen mikro finans kuruluşlarının, Mikro Finans Kuruluşları Hakkında Kanun kapsamında yaptıkları işlemlerden sağladıkları paralar ile bankalar ve özel finans kurumlarının anılan Kanunda öngörülen şekilde sağladıkları finansman hizmetleri dolayısıyla aldıkları paralar.”

Madde 34- 1/7/1964 tarihli ve 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa ekli (2) sayılı tablonun “IV- Ticari ve medeni işlemlerle ilgili kağıtlar” bölümüne aşağıdaki bent eklenmiştir.

“31. Mevduat kabul eden ve etmeyen mikro finans kuruluşlarının, Mikro Finans Kuruluşları Hakkında Kanun kapsamında yaptıkları işlemler dolayısıyla düzenlenen kağıtlar ile bankalar ve özel finans kurumlarının anılan Kanunda öngörülen şekilde sağladıkları finansman hizmetleri dolayısıyla düzenlenen kağıtlar.”

Yürütme

Madde 35- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürürlük

Madde 36- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.